

Brüssel, 25.10.2024
COM(2024) 493 final

KOMISJONI ARUANNE

2023. AASTA ARUANNE

**SUBSIDIAARSUSE JA PROPORTSIONAALSUSE PÕHIMÕTTE KOHALDAMISE
KOHTA NING SUHETE KOHTA LIIKMESRIIKIDE PARLAMENTIDEGA**

2023. AASTA ARUANNE

SUBSIDIAARSUSE JA PROPORTSIONAALSUSE PÕHIMÕTTE KOHALDAMISE KOHTA NING SUHETE KOHTA LIIKMESRIIKIDE PARLAMENTIDEGA

1. SISSEJUHATUS

Käesolev dokument on 31. aruanne subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtte kohaldamise kohta. Aruanne esitatakse vastavalt Euroopa Liidu lepingu ja Euroopa Liidu toimimise lepingu protokollile nr 2 (subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtte kohaldamise kohta) artiklile 9. Alates 2018. aastast on aruandes käsitletud ka komisjoni suhteid liikmesriikide parlamentidega, kellel on nende põhimõtete kohaldamisel tähtis roll.

2023. aastal suurenes liikmesriikide parlamentide osalemine komisjoniga peetavas poliitilises dialoogis. Kokku esitati 402 arvamust (üle 10 % rohkem kui 2022. aastal). Samuti leidis aset mitu märkimisväärset uuendust seoses sellega, kuidas liikmesriikide parlamendid väljendasid oma erinevaid seisukohti ELi tasandil. See näitas paindlikkust, mida pakub poliitiline dialoog komisjoniga. Mõned esinduskogud viisid läbi ka sisereforme, et parandada võimet teha oma hääl ELi tasandil kuuldavaks.

2023. aasta oli komisjoni ametiaja viimane täisaasta ja ühtlasi aasta, mil komisjon keskendus oma 2019. aasta poliitilistes suunistes võetud kohustuste täitmisele enne 2024. aasta Euroopa Parlamendi valimisi. Sellest tulenevalt keskendusid ka liikmesriikide parlamendid komisjoni peamistele prioriteetidele, pöörates erilist tähelepanu Euroopa rohelisele kokkuleppele, uue hoo andmisele Euroopa demokraatiale ja euroopaliku eluviisi edendamisele.

Keeruline geopoliitiline ja majanduslik kontekst, eelkõige Venemaa jätkuv agressioonisõda Ukraina vastu ja käimasolev Lähis-Ida kriis ning nende mõju, oli samuti olulisel kohal teabevahetuses, sealhulgas sellistel parlamentidevahelistel kohtumistel nagu COSAC¹. Lisaks sellele, et komisjon pööras oma parema õigusloome tegevuskava raames tähelepanu sellele, kuidas tema ettepanekutes võetakse arvesse subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtteid, keskendus komisjon 2023. aastal ka eeskirjade lihtsustamisele ja bürokraatia vähendamisele kodanike ja ettevõtjate jaoks.

2. SUBSIDIAARSUSE JA PROPORTSIONAALSUSE PÕHIMÕTTE KOHALDAMINE INSTITUTSIOONIDES

2.1. KOMISJON

Parema õigusloomega seotud kohustuste täitmine ja selle tööriistade peenhäälestamine

Komisjoni terviklik parema õigusloome süsteem, mis on Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsiooni hinnangul tipptasemel,² põhineb suunistel ja tööriistakomplektil,³ mis võeti vastu 2021. aastal pärast 2021. aasta parema õigusloome teatist⁴. Sellest ajast alates on komisjon lisanud subsidiaarsuse hindamise tabeli kõigile poliitiliselt tundlikele ja olulistele ettepanekutele, millele on lisatud mõjuhinnang. 2023. aasta juulis ajakohastas komisjon oma tööriistakomplekti mitut

¹ Euroopa Liidu parlamentide Euroopa Liidu asjade komisjonide konverents.

² [OECD Regulatory Policy Outlook 2021 | en | OECD](#)

³ [Better regulation: guidelines and toolbox \(europa.eu\)](#)

⁴ COM(2021) 219 final.

elementi⁵. Need hõlmasid uue konkurentsivõime kontrolli kehtestamist mõjuhindangute kohustusliku lisana, nagu on märgitud komisjoni teatistes ELi pikaajalise konkurentsivõime ning väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate abistamise kohta (VKEde abipakett)⁶. Nagu ka 2022. aastal saavutas komisjon positiivse tulemuse põhimõtte „üks sisse, üks välja“ rakendamisel, mis toimib uute ettepanekute kulupidurina, ning võttis meetmeid aruandlusnõuetest tuleneva koormuse vähendamiseks 25 % võrra,⁷ kahjustamata sellega seotud poliitikaeesmärke.

Komisjon jätkas subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtte süstemaatilist kohaldamist oma seadusandlike ettepanekute suhtes ning pööras suuremat tähelepanu territoriaalse mõju hindamisele ja maapiirkondadele avalduva mõju hindamisele,⁸ mida ta oli 2022. aastal vastavalt tugevdanud ja kasutusele võtnud. Kõik 2023. aastal avaldatud mõjuhindangud hõlmasid seega põhjalikku sõelumisprotsessi, et teha kindlaks, kas komisjoni seadusandlikel ettepanekutel on märkimisväärne asümmeetriline mõju konkreetsetele ELi territooriumidele (nt piiriülesed, maa-, saare-, mägised, äärepoolseimad või hõredalt asustatud piirkonnad). See kolmest etapist koosnev analüüs näitab,⁹ kas on olemas ebaproportsionaalsed piirkondlikud tagajärjed, mis nõuavad territoriaalse mõju hindamist.

Panus lihtsustamise ja koormuse vähendamise tulevikukindluse platvormi kaudu

2023. aastal võttis tulevikukindluse platvorm¹⁰ (kõrgetasemeline eksperdirühm, mis aitab komisjonil lihtsustada ELi õigusakte ja vähendada kaasnevat tarbetut regulatiivset koormust) vastu kaheksa arvamust¹¹. Need hõlmasid mitmesuguseid teemasid: riigihanked, tööalane liikuvus, programm „Digitaalne Euroopa“, Euroopa standardimismääruse toimimine, isikuandmete kaitse üldmäärus ning kolm valdkonnaülest teemat, mis keskendusid tulevikukindlale õigusraamistikule, VKE-testi kohaldamisele (mille käigus hinnatakse ettepanekute mõju väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele) ja sotsiaalmajanduse üksustele. Paljudes arvamustes esitati lihtsustamise

⁵ Muudatused olid järgmised: tööriist # 3 (õiguskontrollikomitee roll) – kajastab muutusi komitee koosseisus; tööriist #11 (mõjuhindangu vorm) – mõjutab lähenemisviisi „üks sisse, üks välja“ seotud teabe esitamise viisi; ning lisa „Konkurentsivõime kontroll“ kasutuselevõtmine. Vt [BR toolbox - Jul 2023 - FINAL.pdf \(europa.eu\)](#).

⁶ COM(2023) 168 final ja COM(2023) 535 final.

⁷ Eelseisvas 2023. aasta iga-aastases koormusanalüüsis antakse ülevaade bürokraatia vähendamise erinevatest töösuundadest. See avaldatakse aadressil [Annual Burden Survey - European Commission \(europa.eu\)](#).

⁸ Maapiirkondadele avalduva mõju hindamine tähendab poliitikameetmete läbivaatamist maapiirkondade seisukohti arvesse võttes (vt komisjoni 30. juuni 2021. aasta teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Maapiirkondade arengu pikaajaline visioon. Tugevamad, ühendatud, vastupanuvõimelised ja jõukad ELi maapiirkonnad 2040. aastaks“, COM(2021) 345 final). See tähendab, et arvesse võetakse tegelikku ja võimalikku otsest ja kaudset mõju töökohtadele ja majanduskasvule, arenguväljavaadetele, sotsiaalsele heaolule ja keskkonna kvaliteedile maapiirkondades ja -kogukondades. Kui eeldatakse, et ELi sekkumisel on neile piirkondadele ja kogukondadele märkimisväärne kahjulik mõju, võib osutada vajalikuks kohandada meetmete ülesehitust ja rakendamist vastavalt konkreetsele kontekstile.

⁹ Komisjon uurib võimalikku mõju konkreetset liiki piirkondadele/aladele spetsiaalse küsimustiku abil (tööriist #18: mõju kindlakstegemine). Vajaduse korral viiakse läbi veebipõhine territoriaalse mõju vajalikkuse kontroll (tööriist #34: territoriaalne mõju), et hinnata, kas territoriaalse mõju hinnang on soovitatav. Kui poliitikameetmete võimalikku territoriaalset mõju peetakse oluliseks, annab territoriaalse mõju hindamine ülevaate sellest, kuidas mõju ELis tõenäoliselt avaldub, ning aitab kindlaks teha mõju põhjused ja meetmete kohandamise võimalused, et tagada mõju ühtlasem jaotumine. Vt [BR toolbox - Jul 2023 - FINAL.pdf \(europa.eu\)](#).

¹⁰ Tulevikukindluse platvorm kasutab ära riigi, piirkonna ja kohaliku valitsemistasandi ning sidusrühmade oskusteavet ja kogemusi. Platvorm koosneb kahest rühmast: valitsuste rühm (riiklike, piirkondlike ja kohalike ametiasutuste esindajad kõikidest ELi liikmesriikidest ning Regioonide Komitee esindajad) ja sidusrühmade rühm (parema õigusloome eksperdid, kes esindavad ettevõtjaid ja valitsusväliseid organisatsioone, ning Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee esindajad). Vt <https://commission.europa.eu/law/law-making-process/evaluating-and-improving-existing-laws/refit-making-eu-law-simpler-less-costly-and-future-proof/fit-future-platform-f4f-et>

¹¹ <https://commission.europa.eu/law/law-making-process/evaluating-and-improving-existing-laws/refit-making-eu-law-simpler-less-costly-and-future-proof/fit-future-platform-f4f/adopted-opinions-et#adopted-opinions--2023>

ja koormuse vähendamise ideid, mis võivad kaasa tuua olukorra paranemise kohalikul ja piirkondlikul tasandil ning lihtsustada teatavate eeskirjade järgimist¹².

Euroopa Regioonide Komitee RegHubi võrgustik¹³ andis oma panuse tulevikukindluse platvormi töösse mitme arvamuse puhul. Näiteks korraldas RegHub konsultatsioone programmi „Digitaalne Euroopa“ ja riigihangete teemal. Saadud tagasiside ja kogemused on aidanud paremini mõista probleeme, millega kohalikud ja piirkondlikud kogukonnad ELi poliitika ja õigusaktide rakendamisel kohapeal kokku puutuvad. RegHubi võrgustik andis panuse ka platvormi 2024. aasta tööprogrammi, pakkudes välja kohalikele ja piirkondlikele tasandile erilist huvi pakkuvaid teemasid, nagu Euroopa Sotsiaalfond+ ja Euroopa Regionaalarengu Fond.

Mõjuhindangud

Komisjon analüüsib subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtte järgimist kõikides poliitika- ja seadusandlike ettepanekute jaoks koostatavates mõjuhindangutes. Nende hindamiste üle teostab sõltumatut kvaliteedikontrolli õiguskontrollikomitee,¹⁴ kes kontrollis 2023. aastal 50 mõjuhindangut. Oma 2023. aasta aruandes¹⁵ märkis õiguskontrollikomitee positiivselt, et mõjuhindangute kavandid vastavad paremini uutele parema õigusloome kohustustele, ning jõudis järeldusele, et „subsidiaarsus ja ELi lisaväärtus“ kuuluvad mõjuhindangute kavandite täheldatud tugevaimate kvaliteedikomponentide hulka. See näitab, et komisjon keskendub oma ettepanekutes subsidiaarsuse põhimõtte järgimisele.

Subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtte järgimise hindamisel on eriti olulised kõik piiriülesed aspektid, nagu on rõhutatud näiteks transporditeenuste kasvuhoonegaaside heite arvestust käsitleva ettepaneku mõjuhindangus¹⁶. Kõnealuse ettepaneku eesmärk on kehtestada ühine ELi raamistik sellise heite arvestamiseks ning sellel on olemuslik ja tugev ELi lisaväärtus, sest praegu puudub kogu ELi hõlmav meetodiline raamistik. See tähendab, et transpordivaldkonna sidusrühmad valivad praegu heite kvantifitseerimiseks erinevate standardite, meetodite, arvutusvahendite ja heite vaikeväärtuste vahel. ELi transpordisektori tugev piiriülene mõõde tähendab, et subsidiaarsuse põhimõtte on oluline element. Praeguste erinevate riiklike lähenemisviiside jätkamine oleks kahjulik ja ohustaks kasvuhoonegaaside heite võrreldavust, tekitaks rohepesu riski ning annaks kasutajatele valed kestlikkuse stiimulid.

¹² Näiteks rõhutati arvamuses [sotsiaalmajanduse üksuste](#) kohta, et teadlikkuse suurendamine riigiabi eeskirjadest, mis võivad toetada sotsiaalseid ettevõtteid, võib mängida olulist rolli nende konkurentsivõime säilitamisel. Arvamuses ühtse turu [tulevikukindla õigusraamistiku](#) tagamise kohta kutsuti üles kogu ELi hõlmavale standardimisele ja koostalitlusvõimele, et hõlbustada piiriüleseid tehinguid ja vähendada halduskoormust, tugevdades samal ajal nõuetele vastavust ja parandades igas suuruses ettevõtjate turulepääsu. [Riigihankeid](#) käsitlevas arvamuses esitati ettepanekud, mille eesmärk on lihtsustada ELi õigusakte selles valdkonnas ja soodustada innovatsiooniga seotud hankeid. Arvamuses märgiti, et kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused suhtuvad uutesse võimalustesse ettevaatlikult, eelkõige kogemuste puudumise tõttu. Arvamuses [VKE-testi kohaldamise](#) kohta paluti komisjonil veelgi rõhutada VKEde vaatenurka ELi õiguse mõjuhindangutes, järeldamistes ja toimivuskontrollides, et hinnata, kas väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate kohustused (nt aruandluskohustused) on endiselt vajalikud või mõistlikud. Selles juhiti tähelepanu tehnoloogia arengule ja uutele lähenemisviisidele, mis võimaldavad kohustuste või menetluste lihtsustamist või vähendamist, säilitades samal ajal olemasolevad kaitsestandardid ja nende tõhusa järgimise. [Programmi „Digitaalne Euroopa“](#) käsitlevas arvamuses kutsuti üles edendama vabatahtlikke võrdlusanalüüsi töövahendeid (nt kohalik ja piirkondlik digitaalsekspertise hindamise vahend (LORDIMAS)) programmidele esitatavates rahastamisaotlustes.

¹³ RegHub on kohalike ja piirkondlike ametiasutuste võrgustik, mille eesmärk on koguda kohaliku tasandi osalejatega konsulteerimise teel kogemusi ELi poliitika elluviimise kohta. <https://portal.cor.europa.eu/reghub/Pages/default.aspx>. Lisateavet võrgustiku RegHubi töö kohta leiab punktist 2.4.

¹⁴ https://commission.europa.eu/law/law-making-process/regulatory-scrutiny-board_et

¹⁵ 2023. aasta aruanne avaldati 2024. aasta mais ja see on kättesaadav aadressil https://commission.europa.eu/publications/regulatory-scrutiny-board-annual-report-2023_en.

¹⁶ COM(2023) 441 final.

Veel üks näide on tööturustatistika,¹⁷ mille eesmärk on anda täielik ja võrreldav tööturu statistiline ülevaade ELi tasandil, et vastata paljude kasutajate vajadustele ning hõlbustada otsuste tegemist kõigil ELi tasanditel, teadusuuringuid ja üldsuse teavitamist. Ilma ELi raamistikuta ei saavutaks liikmesriigid andmete, ühtlustatud metoodika ning väljundite võrreldavuse ja ühtluse osas samu tulemusi.

Hindamised ja toimivuskontrollid

Subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtted on tähtsad aspektid ka hindamistes ja toimivuskontrollides, mille tegemisel uuritakse, kas ELi tasandi meede on toonud oodatud tulemusi tõhususe, tulemuslikkuse, asjakohasuse ja ELi lisaväärtuse mõttes. Hindamised aitavad jälgida samuti seda, kas ELi meetmed on subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõttega jätkuvalt kooskõlas.

Õiguskontrollikomitee kontrollis 2023. aastal kaheksat olulist hindamist. Näiteks tugineti Euroopa merevaatlus- ja andmevõrgu (ELi rahastatud algatus) hindamisel¹⁸ subsidiaarsuse põhimõttele, kuna andmete ja teadmiste kogumine merepiirkondades või ELi tasandil on piiriülene. Hindamise kohaselt ei ole ühelgi üksusel kui ELil paremad võimalused juhtida ja rahastada andmete kogumist ELi tasandil, juurdepääsu andmetele ja andmetoodetele ning ELi merede ja ookeanide seisukohast huvipakkuvaid teenuseid. Euroopa merevaatlus- ja andmevõrk ühendab varem killustatud andmepakkujaid, luues seega selgemat lisaväärtust kui riiklik, piirkondlik või kohalik lahendus.

2.2. EUROOPA PARLAMENT¹⁹

2023. aastal sai Euroopa Parlament liikmesriikide parlamentidelt protokoll nr 2 alusel 294 avaldust. Neist 22 olid põhjendatud arvamused²⁰ ja 272 muud seisukohad, milles subsidiaarsusega seotud küsimusi ei tõstatatud. Võrdlusena olgu öeldud, et 2022. aastal sai Euroopa Parlament 249 avaldust, millest 34 olid põhjendatud arvamused.

Kui Euroopa Parlament on saanud liikmesriikide parlamentidelt esildised, edastatakse need Euroopa Parlamendi kodukorra kohaselt asjaomas(t)ele komisjoni(de)le²¹.

2023. aastal olid õiguskomisjoni (JURI) alalised raportöörid subsidiaarsusküsimustes Gilles Lebreton (ID/FR) ja Karen Melchior (Renew/DK), vastavalt 2023. aasta esimesel ja teisel poolaastal.

2023. aastal andsid mõned Euroopa Parlamendi komisjonid oma panuse COSACi 39.²² ja 40.²³ poolaastaruandesse,²⁴ milles käsitletakse muudatusi parlamentaarse kontrolliga seotud ELi menetlustes ja tavades. Kaheksalt parlamendikomisjonilt saadi panus 39. poolaastaruande kohta, milles käsitleti paketi „Eesmärk 55“ kliimaalaseid õigusakte, parlamentide rolli kriisidele

¹⁷ SWD(2023) 265 final, milles esitatakse ettepanekule COM(2023) 459 final lisatud mõjuhindang.

¹⁸ SWD(2023) 281 final.

¹⁹ Käesoleva aruande punktid 2.2–2.4 põhinevad vastavalt ELi institutsioonidelt ja asutustelt saadud teabel.

²⁰ Kuigi see ei ole 2023. aasta puhul asjakohane, tõlgendavad Euroopa Parlament ja komisjon põhjendatud arvamuste arvu erinevalt. Statistika tegemisel käsitleb komisjon põhjendatud arvamust, milles käsitletakse enam kui üht komisjoni ettepanekut, ühe põhjendatud arvamusega, ent otsustades selle üle, kas komisjoni ettepaneku puhul on saavutatud nn kollase/oranži kaardi menefluse künnis, käsitletakse seda põhjendatud arvamust ühe põhjendatud arvamusega iga käsitletud ettepaneku kohta. Seevastu Euroopa Parlament loeb põhjendatud arvamuste arvuks käsitletud ettepanekute arvu. Künnised on sätestatud protokoll nr 2 artiklis 7.

²¹ Reegli nr 43 kohaselt, kui liikmesriigi parlament saadab Euroopa Parlamendi presidendile põhjendatud arvamuse, saadetakse see arvamus edasi selle valdkonna eest vastutavale komisjonile ja edastatakse teavitamise eesmärgil õiguskomisjonile (JURI), kes vastutab subsidiaarsuse põhimõtte järgimise eest.

²² <https://secure.ipex.eu/IPEXL-WEB/download/file/8a8629a8881d935701881eeb09e40005/39th%20Bi-annual%20Report%20of%20COSAC.pdf>

²³ <https://secure.ipex.eu/IPEXL-WEB/download/file/8a8629a88bcc3697018bcdb41d910010/3%20-%2040th%20Bi-annual%20Report%20of%20COSAC.pdf>

²⁴ Euroopa Liidu parlamentide Euroopa Liidu asjade komisjonide konverents. Euroopa Parlament on selle liige.

reageerimise kiirendatud otsustusprotsessides ning parlamentidevahelise teabevahetuse parimaid tavasid, sealhulgas IPEXi²⁵ kasutamist. 40. poolaastaruande kohta, mis hõlmab parlamentide rolli seoses avatud strateegilise autonoomia, taastuvenienergiaoliitika ja Venemaa sissetungiga Ukrainasse, saadi sisend üheksalt komisjonilt.

2023. aasta novembris võttis Euroopa Parlament vastu kaks resolutsiooni riikide parlamentide ning subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtte kohta.

- Esimeses resolutsioonis ettepanekute kohta aluslepingute muutmiseks²⁶ tegi parlament ettepaneku tugevdada subsidiaarsuse kontrolli Euroopa Liidu Kohtus ning soovis, et seadusandlike volitustega piirkondlike parlamentide arvamust võetaks arvesse põhjendatud arvamustes liikmesriikide parlamentide seadusandlike ettepanekute kohta, kollase kaardi menetluste tähtsaja pikendamist 12 nädalale ning nn rohelise kaardi mehhanismi kasutuselevõtmist seadusandlike volitustega riiklike või piirkondlike parlamentide seadusandlike ettepanekute puhul, et muuta ELi õigusaktid kohalikele vajadustele paremini vastavaks.
- Teises resolutsioonis ELi õigusloome kvaliteedi ning subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse kohta²⁷ kordas parlament liikmesriikide parlamentide olulist rolli subsidiaarsuse kontrollis kõnealuse põhimõtte loomuliku kaitsjana, kellel on õigus jälgida seda subsidiaarsuse kontrolli mehhanismi kaudu.

Euroopa Parlament võttis 2024. aasta jaanuaris vastu ka algatusraporti liikmesriikide parlamente käsitlevate aluslepingu sätete rakendamise kohta²⁸. Põhiseaduskomisjon (AFCO) koostas kõnealuse raporti 2023. aastal. Raportis rõhutati, et liikmesriikide parlamentide aktiivne kaasamine ELi asjadesse ja riikide parlamentide tõhustatud kontroll riikide valitsuste üle on olulised, et tagada ELi institutsioonilise süsteemi demokraatlik vastutus ja legitiimsus. Samuti tuletas parlament meelde, et parlamentaarset kontrolli saab lihtsustada suurema läbipaistvusega Euroopa Liidu Nõukogus ning et juurdepääs teiste ELi institutsioonide dokumentidele võimaldab liikmesriikide parlamentidel teostada asjakohast kontrolli.

Euroopa Parlamendi uuringuteenistus²⁹ on jätkanud Euroopa Parlamendi liikmete ja komisjonide abistamist analüüside tegemisel kõigis poliitikavaldkondades ning võtnud oma töös arvesse subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse kaalutlusi, kasutades selleks mitmesuguseid tooteid ja teenuseid. 2023. aastal koostas teenistus 41 esialgset hinnangut ja ühe üksikasjaliku hinnangu komisjoni mõjuhinnangute kohta, samuti ühe asendava mõjuhinnangu³⁰ ja ühe täiendava mõjuhinnangu³¹. Tagantjärele avaldas uuringuteenistus ka seitse ELi rakendamishinnangut, 22 rakendamishinnangut, kaks praktikas rakendamist käsitlevat dokumenti (sh dokumendi, kus vaadeldakse komisjoni aasta tööprogrammi), kaks üksikasjalikku jooksvalt ajakohastatavat

²⁵ <https://www.ipex.eu>

²⁶ Euroopa Parlamendi 22. novembri 2023. aasta resolutsioon Euroopa Parlamendi ettepanekute kohta aluslepingute muutmiseks (2022/2051(INL)) (https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2023-0427_ET.html). Raportöörid: Guy Verhofstadt (Renew/BE), Sven Simon (EPP/DE), Gabriele Bischoff (S&D/DE), Daniel Freund (Rohelised/ALE/DE) ja Helmut Scholz (GUE/NGL/DE).

²⁷ Euroopa Parlamendi 23. novembri 2023. aasta resolutsioon Euroopa Liidu õigusloome kvaliteedi ning subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse kohta – raport parema õigusloome kohta, mis käsitleb aastaid 2020, 2021 ja 2022 (2023/2079(INI)) (https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2023-0442_ET.html); Raportöör: Catharina Rinzema (Renew/NL).

²⁸ Euroopa Parlamendi 17. jaanuari 2024. aasta resolutsioon aluslepingute nende sätete rakendamise kohta, mis käsitlevad liikmesriikide parlamente (2023/2084(INI)) (https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2024-0023_ET.html); Raportöör: Paulo Rangel (EPP/PT).

²⁹ [Euroopa Parlamendi uuringuteenistus \(europa.eu\)](https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2023-0442_ET.html)

³⁰ Asendav mõjuhinnang: ettepanek määruse kohta, milles käsitletakse rändajate ärakasutamisega seotud olukordi rände ja varjupaiga valdkonnas, oktoober 2023, PE 753.156.

³¹ Täiendav mõjuhinnang ettepaneku kohta võtta vastu määrus, millega kehtestatakse eeskirjad laste seksuaalse väärkohtlemise ennetamiseks ja tõkestamiseks, aprill 2023, PE 740.248.

kontrollnimekirja ja neli muud uuringut. Seoses ELi lisaväärtusega esitati ka kolm aruannet Euroopa mõõtmepuudumisest tulenevate kulude kohta, kolm ELi lisaväärtuse hindamise aruannet ja neli muud seotud publikatsiooni.

2.3. EUROOPA LIIDU NÕUKOGU

Euroopa Liidu Nõukogu (edaspidi „nõukogu“) ja selle asjaomased töörühmad jätkasid 2023. aastal selle jälgimist, kas nõukogu ja Euroopa Ülemkogu varasemate aastate järeldusi subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtte kohta rakendatakse tulemuslikult (eelkõige neid, mida on nimetatud eelmises aastaaruandes). Need olid Euroopa Ülemkogu järeldused ühtse turu tegevuskava edasise täitmise kohta;³² nõukogu järeldused parema õigusloome kohta „Konkurentsivõime ning kestliku ja kaasava majanduskasvu tagamine“;³³ nõukogu järeldused, milles käsitletakse regulatsiooni testkeskkondi ja katsetamissätteid kui innovatsioonisõbraliku, tulevikukindla ja vastupidava õigusraamistiku vahendeid, mis aitavad lahendada murrangulisi probleeme digiajastul,³⁴ ning nõukogu järeldused andmetehnoloogiate kohta, et edendada paremat õigusloomet³⁵.

Euroopa Ülemkogu käsitles 2023. aastal mitmel korral ka regulatiivse lihtsustamise küsimusi ja viise, kuidas vähendada liikmesriikide regulatiivset koormust, eelkõige seoses konkurentsivõime, ühtse turu ja majandusega. Sellega seoses märkis ülemkogu, et „Euroopa Ülemkogu on kutsunud komisjoni ja liikmesriike üles veelgi parendama investeringute raamtingimusi, mis soodustavad konkurentsivõimet. Samuti kutsus Euroopa Ülemkogu kõiki asjaomaseid institutsioone üles jätkama tööd, et lihtsustada regulatsiooni ja vähendada tarbetut halduskoormust (sealhulgas aruandlusnõudeid), eelkõige VKEde ja idufirmade jaoks“³⁶.

2023. aastal edastas nõukogu liikmesriikide parlamentidele ühe seadusandliku ettepaneku, mille esitas Euroopa Liidu Kohus³⁷. Samuti jagati kaht liikmesriigi parlamendi arvamust subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtte kohaldamise kohta kõnealuse seadusandliku ettepaneku suhtes ning edastati need ka Euroopa Liidu Kohtule.

Lisaks aluslepingutest tulenevate kohustuste täitmisele hoiab nõukogu liikmesriike kursis arvamustega, mille liikmesriikide parlamendid on esitanud seadusandlike ettepanekute kohta. 2023. aastal edastas nõukogu peasekretariaat 20 protokollit nr 2 alusel laekunud põhjendatud arvamust ja 291 poliitilise dialoogi käigus esitatud arvamust³⁸.

2.4. EUROOPA REGIOONIDE KOMITEE

Euroopa Regioonide Komitee (edaspidi „komitee“) on tegelnud subsidiaarsuse, proportsionaalsuse ja parema õigusloomega, juhindudes oma ametiaja 2020–2025 prioriteetidest,³⁹ ning on oma tegevuse kaudu edendanud aktiivset subsidiaarsuse kultuuri.

³² Euroopa Ülemkogu dokument 17/18, punktid II/2 ja IV/15 ning Euroopa Ülemkogu dokument 13/20, punkt II/4; ning rakendamise osas nõukogu dokument ST 11654/21.

³³ Nõukogu dokument ST 6232/20, punktid 2 ja 12.

³⁴ Nõukogu dokument ST 13026/1/20 REV 1, punktid 3 ja 12.

³⁵ ELT C 241, 21.6.2021, lk 13.

³⁶ Euroopa Ülemkogu dokument 14/23.

³⁷ Nõukogu dokument ST 15936/22, mis käsitleb Euroopa Liidu Kohtu seadusandlikku ettepanekut protokollit nr 3 (Euroopa Liidu Kohtu põhikirja kohta) muutmise kohta.

³⁸ Nõukogu peasekretariaat ei saa süstemaatiliselt kõiki liikmesriikide parlamentide arvamusi, mistõttu võivad eri institutsioonid saada erineva arvu arvamusi (vt ka joonealune märkus 20)

³⁹ Euroopa Regioonide Komitee 2. juuli 2020. aasta resolutsioon teemal „Euroopa Regioonide Komitee prioriteetidid aastateks 2020–2025 „Külade, linnade ja piirkondade kaudu inimestele lähemal asuv Euroopa““, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:52020XR1392>.

Komitee parema õigusloome ja aktiivse subsidiaarsuse juhtrühm (BRASS-G)⁴⁰ on hällanud komitee erinevaid parema õigusloome vahendeid, tagades nendevahelise sidususe ja koostoime ning edendades kohalike ja piirkondlike omavalitsuste panust paremasse ELi õigusloomesse kogu selle elutsükli jooksul alates väljatöötamisest kuni järelhindamiseni. See hõlmas suundumuste ja probleemide varajase tuvastamise etappe (tulevikusuundade strateegilise analüüsi kaudu); poliitika väljatöötamist (eelhindamine subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse seire, territoriaalse mõju hindamise ja maapiirkondadele avalduva mõju hindamise kaudu); õigusaktide läbivaatamist (tagantjärele keskendumine rakendamisele RegHubi võrgustiku kaudu) ning poliitika võimalikku läbivaatamist (komitee panuse kaudu tulevikukindluse platvormi töösse).

Regioonide Komitee tegeles oma prognoosimissuutlikkuse suurendamisega, prognooside süvalaiendamisega oma poliitilises töös ning mõnede linnade ja piirkondade prognoosimissuutlikkuse kindlakstegemise ja sidumisega teiste linnade ja piirkondade sama suutlikkusega ning ELi ja Regioonide Komitee tasandiga⁴¹. Regioonide Komitee ehitab järkjärgult üles piirkondade ja linnade võrgustiku, millel on kogemusi tulevikusuundade strateegilise analüüsi valdkonnas, ning toetab heade tavade ja prognoosimiskultuuri jagamist riigi tasandist madalamal tasandil. Seda tõendab piirkondade ja linnade tulevikusuundade strateegilise analüüsi osaluslabor,⁴² mis korraldatakse koostöös komisjoniga; komitee tööühma „Roheline kokkulepe kohalikul tasandil“ liikmetele koostöös Euroopa Komisjoni Teadusuuringute Ühiskeskusega loodud tulevikusuundade analüüsi katseprojekt⁴³ ning tulevikusuundade analüüsi mõõtme lisamine kõikidesse asjakohastesse väljastpoolt tellitud uuringutesse. Regioonide Komitee avaldas ka arvamuse tulevikusuundade strateegilise analüüsi kohta,⁴⁴ milles rõhutati, et see on oluline ka kohalike ja piirkondlike juhtide jaoks.

Regioonide Komitee võttis vastu 53 arvamust ja 6 resolutsiooni⁴⁵. Neist rohkem kui pooled⁴⁶ sisaldasid sõnaselgeid viiteid subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtte järgimisele või konkreetseid soovitusi selle põhimõtte järgimise parandamiseks. Lisaks võttis komitee samal eesmärgil vastu oma 2023. aasta subsidiaarsuse tööprogrammi,⁴⁷ milles määrati seireprioriteetidena kindlaks viis komisjoni 2023. aasta tööprogrammi algatust, kuna nende selge poliitiline huvi kohalike ja piirkondlike omavalitsuste vastu ja mõju nende pädevustele on ilmsed. Need olid algatused, mis käsitlevad heas seisundis mulda, jäätmete vähendamist, majanduse juhtimist, kestlikke toidusüsteeme ja VKEde abipaketti. Komitee esitas arvamused enamiku nende

⁴⁰ Komitee liige ja Bremeni piirkondliku parlamendi president Antje Grotheer (DE/PES) asus 2024. aastal tööle BRASS-G esimehe Karl-Heinz Lambertzi (BE/PES) asemele. Täiendavat teavet BRASS-G kohta leiab aadressilt <https://cor.europa.eu/en/our-work/Pages/Better-Regulation-and-Active-Subsidiarity.aspx>.

⁴¹ Komitee osales paljudes ELi institutsioonide korraldatud tulevikusuundade strateegilise analüüsi tegevustes, peamiselt Euroopa strateegilise poliitilise analüüsi süsteemi (ESPAS) raames. See hõlmas osalemist ESPASi 2024. aasta üleilmsete suundumuste aruande koostamise tuumikrühmas, ESPASi projektmeeskonnas, ESPASi juhtrühmas, ESPASi noorte talendivõrgustikus ja ESPASi 2023. aasta konverentsil.

⁴² <https://cor.europa.eu/en/news/Pages/strategic-foresight-capacity-better-prepare-future.aspx>

⁴³ <https://cor.europa.eu/en/news/Pages/green-deal-going-local-working-group-strategic-foresight.aspx>

⁴⁴ CIVEX-VII/022: Tulevikusuundade strateegiline analüüs kui ELi juhtimise ja parema õigusloome vahend.

⁴⁵ Täpsema teabe saamiseks vt [EUR-Lex \(europa.eu\)](https://eur-lex.europa.eu).

⁴⁶ 29 arvamust ja 4 resolutsiooni. Euroopa Regioonide Komitee resolutsioonis „Piirkondade ja linnade olukord Euroopa Liidus 2023. aastal ja ettepanekud seoses järgmise ELi strateegilise tegevuskavaga 2024–2029“ (https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ:C_202301321) rõhutati, et „kehtivate aluslepingu sätete optimeerimine peaks tagama suurema läbipaistvuse ja vastutuse ELi otsustusprotsessis, sealhulgas suurema rõhuasetuse subsidiaarsusele, mitmetasandilisele valitsemisele ja komitee rollile“, ning leiti, et komitee „peab sellega seoses hädavajalikuks paremat õigusloomet käsitleva institutsioonidevahelise kokkuleppe läbivaatamist järgmise poliitikatsükli jooksul“.

⁴⁷ <https://portal.cor.europa.eu/subsidiarity/Publications/Documents/Subsidiarity-Work-Programme/2023.pdf>

kohta⁴⁸. Regioonide Komitee subsidiaarsuse järelevalve võrgustik⁴⁹ hõlbustas ka subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtte järgimisega seotud tähelepanekute vahetamist kohalike ja piirkondlike omavalitsuste vahel, eelkõige tänu REGPEXi liikmetele⁵⁰.

2023. aasta veebruaris võttis komitee juhatus vastu uuendatud territoriaalse mõju hindamise strateegia. 2023. aastal korraldati ka kolm territoriaalse mõju hindamise seminari⁵¹. Mais avaldas komitee arvamuse,⁵² milles rõhutati vajadust kõigi uute territoriaalse mõõtmega ELi poliitikameetmete võimaliku diferentseeritud territoriaalse mõju süstemaatilise eelhindamise järele nende kavandamise etapis. Septembris tutvustas komitee oma tööd territoriaalse mõju hindamise valdkonnas nõukogu konkurentsivõime ja majanduskasvu töörühmale nõukogu parema õigusloome koosseisus.

Lisaks töötas Regioonide Komitee välja maapiirkondadele avalduva mõju hindamise meetodika, millega tagatakse, et enne ELi õigusaktide vastuvõtmist võetakse arvesse maapiirkondade eripära. Näiteks keskenduti 2023. aasta juunis toimunud esimesel territoriaalse mõju hindamise seminaril kestlike toidusüsteemide teemal maapiirkondadele avalduva mõju hindamisele.

Komitee jätkas parema õigusloome vahendite rakendamist koostöös komisjoni ja Euroopa Parlamendiga, eelkõige aktiivse osalemise kaudu tulevikukindluse platvormil RegHubi võrgustiku kaasabil⁵³. RegHub konsulteeris piirkondlike keskustega aruande „Rohelise kokkuleppe tulevik: kokkuvõte ja tulevikuväljavaade“ üle ning kogus kohalike ja piirkondlike omavalitsuste kogemusi Euroopa roheline kokkuleppe meetmete rakendamisel. Need avaldati rakendusaruandes⁵⁴ ja neid rõhutati komitee 2023. aasta ELi aruandes piirkondade ja linnade olukorra kohta⁵⁵. Piirkondlike keskustega konsulteeriti ka ühise põllumajanduspoliitika strateegiakavade piirkondliku mõõtme üle. Konsultatsiooni esimese etapi tulemused koguti ja koondati rakendusaruandesse,⁵⁶ andes sellega teavet Regioonide Komitee aruteludele oma institutsiooniliste partneritega ning andes panuse ühise põllumajanduspoliitika vahekokkuvõttega seotud töösse.

Komisjon ja Regioonide Komitee vaatasid 2023. aastal ühiselt läbi oma koostööprotokolli, et tugevdada institutsioonilist partnerlust ja edendada kaasavama ELi arengut. 2024. aasta märtsis allkirjastatud muudetud protokollis⁵⁷ kohustusid mõlemad pooled püüdma ühiselt edendada aktiivset subsidiaarsust ja paremat õigusloomet ning leppisid kokku konkreetsetes sammudes. See koostöö on seotud ka subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtte kohaldamisega, et tagada piirkondliku ja kohaliku mõõtme arvessevõtmine.

⁴⁸ ENVE-VII/042 – Mullaseire ja mulla vastupidavus (mullaseire direktiiv); ECON-VII/030 – ELi majandusjuhtimise raamistiku reform; NAT-VII/033 – kestliku toidusüsteemi õigusraamistik ja ECON-VII/035 – VKEdede toetuspakett ja BEFITi raamistik.

⁴⁹ Subsidiaarsuse järelevalve võrgustik ühendab seadusandlike volitustega piirkondlikke parlamente ja valitsusi; seadusandlike volitusteta kohalikke ja piirkondade omavalitsusi ning kohalike omavalitsuste liite ELis. See on avatud ka Regioonide Komitee riiklikele delegatsioonidele ja riikide parlamentidele.

⁵⁰ REGPEX on subsidiaarsuse järelevalve võrgustiku alarühm, mis ühendab seadusandlike volitustega piirkondlikke parlamente (<https://portal.cor.europa.eu/subsidiarity/regpex/Pages/default.aspx>).

⁵¹ „Droonistrateegia 2.0“ mais, „Kestlikud toidusüsteemid“ juunis ja „Euroopa strateegiliste tehnoloogiate platvorm (STEP)“ oktoobris.

⁵² COTER-VII/026: „Ühtekuuluvuse mittekahjustamine – valdkonnaüleline põhimõte ühtekuuluvuse edendamiseks ELi üldeesmärgi ja üldise väärtusena“.

⁵³ Lisateavet komitee panuse kohta tulevikukindluse platvormi töösse RegHubi kaudu leiab punktist 2.1.

⁵⁴ <https://cor.europa.eu/en/engage/Documents/RegHub/green-deal-taking-stock-looking-ahead.pdf>

⁵⁵

<https://cor.europa.eu/en/engage/brochures/Documents/EU%20Annual%20Report%20on%20the%20State%20of%20Regions%20and%20Cities%202023/4892%20-%202023%20Annual%20Report%20EN.pdf>

⁵⁶ <https://cor.europa.eu/en/engage/Documents/RegHub/1st-report-regional-dimension-cap-strategic-plans.pdf>

⁵⁷ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:32024Y02478>

2.5 EUROOPA LIIDU KOHUS

2023. aastal viitas Euroopa Liidu Kohus subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõttele oma otsuses määruse kohta, millega luuakse Euroopa Liidu Energeetikasektorit Reguleerivate Asutuste Koostööamet⁵⁸. Liikmesriikide põhivõrguettevõtjad palusid Üldkohtul uurida, kas määrus võimaldab koostööametil võtta vastu otsuse küsimustes, mille riiklikud reguleerivad asutused olid talle nendevahelise kokkuleppena esitanud. Üldkohus järeldas⁵⁹ komisjoni ameti loomise ettepanekule lisatud seletuskirja põhjal, et ametile on antud autonoomne otsustamisõigus ja seetõttu ei ole riiklike reguleerivate asutuste seisukoht tema suhtes siduv.

Seletuskirjas leiti, et ameti volitused on kooskõlas subsidiaarsuse põhimõttega, sest amet sekkuks neis valdkondades, kus killustatud riiklik otsustamine piiriülese tähtsusega küsimustes tooks kaasa probleemid või ebaühtluse siseturul. Ühtlasi leiti seletuskirjas, et ameti volitused on kooskõlas proportsionaalsuse põhimõttega, sest ametile antaks lisaülesandeid, eriti energiasüsteemi piirkondlikul käitamisel, säilitades reguleerivate asutuste keskse rolli energeetikaregulatsioonis. Kohus järeldas seletuskirja põhjal, et ELi seadusandjal on selge tahe muuta otsuste tegemine piiriülestes, keerulistes, kuid möödapääsamatutes küsimustes tõhusamaks ja kiiremaks, tugevdades ameti üksikotsuste tegemise volitusi viisil, mis sobiks kokku reguleerivate asutuste keskse rolli säilitamisega energeetikaregulatsiooni valdkonnas. See kohtuasi on praegu apellatsioonimenetluses pooleli.

3. SUBSIDIAARSUSE PÕHIMÕTTE JÄRGIMISE KONTROLLI MEHHAANISMI KOHALDAMINE LIIKMESRIIKIDE PARLAMENTIDES

3.1 ÜLEVAADE

2023. aastal sai komisjon liikmesriikide parlamentidelt **22 põhjendatud arvamust**^{60, 61}. See oli kolmandiku võrra vähem kui 2022. aastal saadud 32 arvamust, mis on kooskõlas arvamuste arvu üldise ja eelkõige põhjendatud arvamuste arvu pikaajalise langustrendiga. Põhjendatud arvamuste langustrend muutub veelgi selgemaks, kui põhjendatud arvamuste arvu väljendada protsendina arvamuste üldarvust⁶².

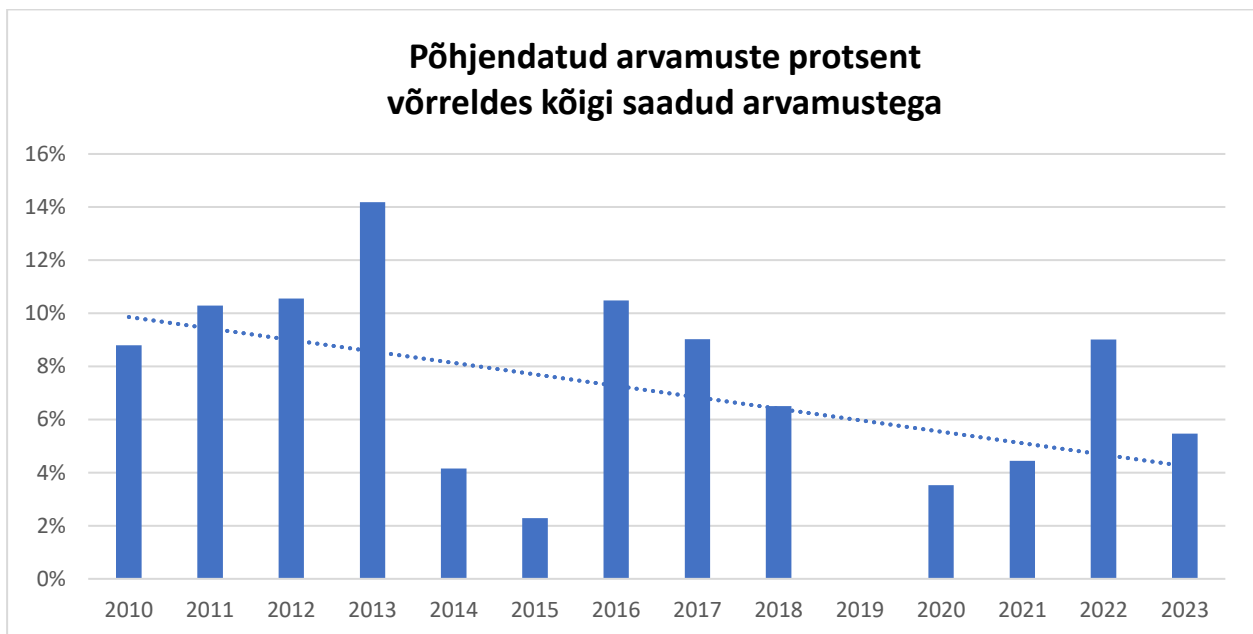
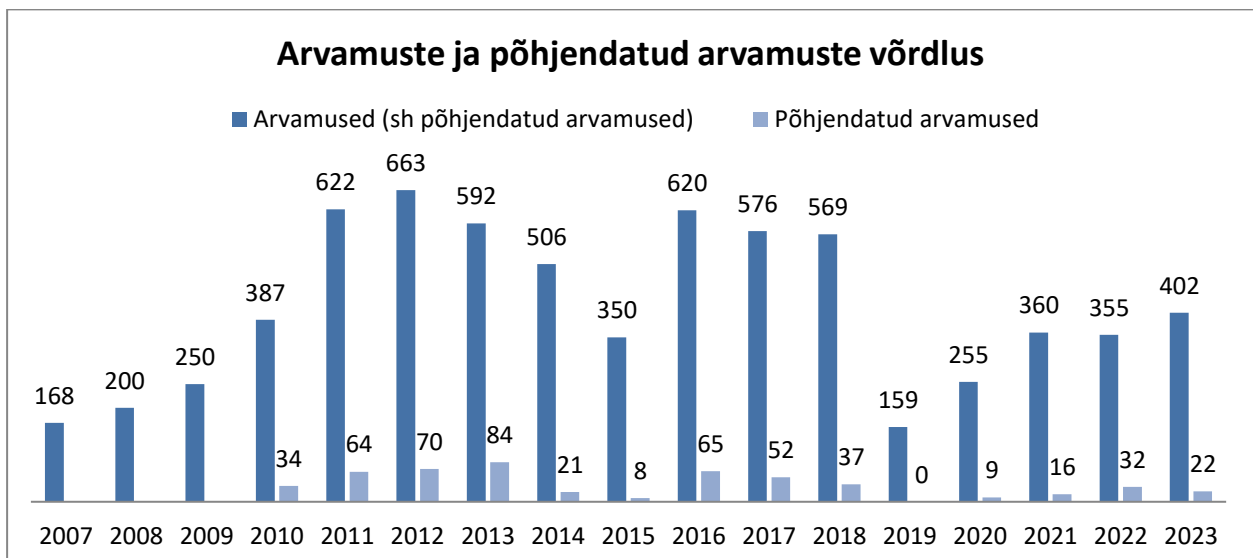
⁵⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuni 2019. aasta määrus (EL) 2019/942, millega asutatakse Euroopa Liidu Energeetikasektorit Reguleerivate Asutuste Koostöö Amet (uuesti sõnastatud).

⁵⁹ Euroopa Kohtu 15. veebruari 2023. aasta otsus kohtuasjas Austrian Power Grid jt vs. ACER, T-606/20, ECLI:EU:T:2023, punktid 45–49 (apellatsioonkaebus: kohtuasi C-281/23 P).

⁶⁰ Protokoll nr 2 alusel võib iga riigi parlament või selle koda kaheksa nädala jooksul alates seadusandliku akti eelnõu edastamise kuupäevast saata ELi ametlikes keeltes koostatud põhjendatud arvamuse selle kohta, miks asjaomane eelnõu ei vasta tema arvates subsidiaarsuse põhimõttele. Vt ka joonealune märkus 61.

⁶¹ See arv tähistab kõiki põhjendatud arvamusi, mis saadi parlamendikodadelt protokoll nr 2 alusel 2023. aastal. Vt ka joonealune märkus 20 ja 1. lisa, kus on loetletud komisjoni dokumendid, mille kohta komisjon sai põhjendatud arvamusi.

⁶² Arvestades üsna väikest põhjendatud arvamuste arvu, võib isegi väike põhjendatud arvamuste arvu suurenemine põhjustada nende protsendi näiliselt erakordset suurenemist. See võib selgitada 2021.–2022. aasta hüpet, mille põhjustas muu hulgas Euroopa Parlamendi valimisõiguse ettepanek, mille kohta esitati kaheksa põhjendatud arvamust (vt komisjoni 2022. aasta aruanne, COM(2023) 640 final, lk 10).

Märkus: punktiirjoon tähistab lineaarset trendi.

2023. aastal (nagu ka 2022. aastal) pärines enamik põhjendatud arvamustest ühe liikmesriigi parlamendilt. 2023. aastal esitas Itaalia parlament üheksa põhjendatud arvamust: kuus *Camera dei Deputati* ja kolm *Senato della Repubblica*. Rootsi *Riksdag* esitas 2023. aastal viis põhjendatud arvamust, mis moodustab 23 % koguarvust (2022. aastal esitati 14 põhjendatud arvamust, üle 40 % kõigist põhjendatud arvamustest). Need **kaks parlamenti esitasid kokku kaks kolmandikku** kõigist 2023. aastal saadud **põhjendatud arvamustest**.

Ülejäänud põhjendatud arvamused 2023. aastal esitasid Prantsuse *Sénat* (3) ning Tšehhi *Poslanecká sněmovna*, Ungari *Országgyűlés*, Küprose *Vouli ton Antiprosopon*, Madalmaade *Eerste Kamer* ja Madalmaade *Tweede Kamer* (kõigilt üks). See tähendab, et 2023. aastal esitas põhjendatud arvamuse 39 liikmesriigi parlamendist või esinduskogust üheksa, kes esindasid seitset liikmesriiki (2021. aastal 13, 2022. aastal seitse ja 2020. aastal kaheksa).

2023. aastal laekunud 22 põhjendatud arvamust olid temaatiliselt hajutatud ja seotud **14 erineva komisjoni ettepanekuga**, millest ükski ei saanud rohkem kui kolm põhjendatud arvamust.

Nendest ettepanekutest kuus kuulus komisjoni peamise prioriteedi⁶³ „Euroopa roheline kokkulepe“, kolm prioriteedi „Digiajastule vastav Euroopa“, kolm prioriteedi „Uus hoog Euroopa demokraatialle“ ja kaks prioriteedi „Inimeste hüvanguks toimiv majandus“ alla.

Ettepanek, mille kohta esitati 2023. aastal põhjendatud arvamusi, mis vastasid kõige suuremale hääle arvule liikmesriikide parlamentides,⁶⁴ oli ettepanek, milles käsitletakse teatavate uute genoomikameetodite abil saadud taimi,⁶⁵ mille kohta esitati kaks põhjendatud arvamust, mis vastas neljale häälele. Siiski ei saavutanud ettepanek komisjoni koondvastuse künnist,⁶⁶ rääkimata nn kollase kaardi künnisest, mis nõuaks, et komisjon põhjendaks oma ettepaneku säilitamist, muutmist või tagasivõtmist. Kuue muu ettepaneku kohta esitati kaks või kolm põhjendatud arvamust, mis vastasid kahele või kolmele häälele. Ülejäänud seitsme ettepaneku kohta esitati ainult üks põhjendatud arvamus (üksikasjalikum teave on esitatud 1. lisas).

Järgmises punktis 3.2 vaadeldakse olulisemaid ettepanekuid, mille kohta esitati üle ühe põhjendatud arvamuse.

3.2 PÕHIJUHTUMID

Komisjoni peamise prioriteedi „Euroopa roheline kokkulepe“ raames esitati 2023. aastal kõige rohkem arvamusi **pakendeid ja pakendijäätmeid käsitleva määruse ettepaneku**⁶⁷ kohta: kolm põhjendatud arvamust⁶⁸ ja kuus arvamust poliitilise dialoogi raames⁶⁹.

Oma põhjendatud arvamustes märkisid mõlemad Itaalia esinduskogud, et nad ei näe vajadust ELi tasandi õigusaktide järele, eelkõige pidades silmas korduskasutamise mudeleid, mis kahjustaks edukaid ringlussevõtumudeleid riiklikul tasandil. Prantsusmaa *Sénat* juhtis tähelepanu ohule, et õõnestatakse ambitsioonikamaid siseriiklikke õigusakte seoses Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 114 kasutamiseга ainsa õigusliku alusena, ning rõhutas vajadust järgida tehnoloogilise neutraalsuse põhimõtet seoses nõudega luua ühekordselt kasutatavate plastpudelite ja metallpurkide tagatisrahasüsteem. Itaalia *Camera dei Deputati* leidis, et liikmesriigid, kes võtavad ringlusse suuri koguseid pakendijäätmeid, tuleks vabastada korduskasutuse ning tagatisrahasüsteemide loomise kohustusest. Kõik kolm esinduskogu leidsid, et direktiiv oleks olnud asjakohasem õigusakt kui määrus, ning märkisid, et delegeeritud õigusaktide kavandatud kasutamine ei tohiks võimaldada komisjonil reguleerida mitteolemuslikke elemente. Mõlemad Itaalia esinduskogud leidsid, et teatavate ühekordselt kasutatavate pakendite piirangud on ebaproportsionaalsed ja kujutavad endast riski toiduohutusele. Itaalia *Senato della Repubblica* nägi ohtu ka selles, et ravimipakendid võidakse ringlusse võtta, ning kutsus üles vabastama need ringlussevõetavuse nõudest. Itaalia *Camera dei Deputati* väljendas muret kohustuslike ringlussevõetud materjali sisalduse nõuete pärast meditsiinivõetavate ja toiduga kokkupuutuvate

⁶³ https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024_et

⁶⁴ Igal liikmesriigi parlamendil on kaks häält; igal kahekojalise süsteemi kojal on üks hääl.

⁶⁵ COM(2023) 411 final.

⁶⁶ Komisjon on võtnud kohustuse vastata koondvastusega, kui ettepaneku kohta saadakse „märkimisväärne“ arv põhjendatud arvamusi („märkimisväärne“ tähendab selles kontekstis, et põhjendatud arvamuste arv vastab vähemalt seitsmele liikmesriigi parlamendi häälele), isegi kui ettepaneku kohta ei ole esitatud piisavalt põhjendatud arvamusi, et saavutada nn kollase kaardi künnis, mis toob kaasa õigusakti eelnõu kohustusliku läbivaatamise. Nn kollase kaardi künnis saavutatakse tavaliselt siis, kui liikmesriikide parlamentidelt saadud põhjendatud arvamuste arv moodustab vähemalt kolmandiku nende hääle arvust (st 18 häält 54st). Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala kohta esitatud seadusandlike aktide eelnõude puhul on künnis üks neljandik häälest (14 häält 54st).

⁶⁷ COM(2022) 677 final.

⁶⁸ Prantsusmaa *Sénat* ning Itaalia *Camera dei Deputati* ja *Senato della Repubblica*.

⁶⁹ Tšehhi *Poslanecká sněmovna* ja *Senát*, Hispaania *Cortes Generales*, Itaalia *Camera dei Deputati*, Poola *Senat* ja Rumeenia *Senat*.

pakendite puhul ning kutsus üles laiendama kompostitavatest materjalidest pakendite kasutusala loetelu.

Poliitilise dialoogi raames esitatud arvamustes rõhutati samuti, et kõnealune ettepanek peab võimaldama liikmesriikidele suuremat paindlikkust. Sarnaselt Itaalia parlamendiga kritiseeris Poola *Senat* mõjuhinnaangut ja nõudis põhjalikku analüüsi, tagamaks et kavandatud uued eesmärgid on realistlikud, mõõdetavad ja tehniliselt teostatavad. Tšehhi *Poslanecká sněmovna* tegi ettepaneku arvutada pakendijäätmete vähendamise eesmärk elaniku kohta tekkinud pakendijäätmete koguse alusel. Rumeenia *Senat* palus selgitusi kasutatud määratluste ja ettevõtjate vastutuse kohta.

Oma vastustes väitis komisjon, et kavandatud meetmed on vajalikud ringmajanduse tagamiseks ja pakendijäätmete jätkusuutmatu kasvu vältimiseks. Ta leidis, et tagatisrahasüsteem on üks peamisi meetmeid nende eesmärkide saavutamiseks. Samuti juhtis komisjon tähelepanu asjaolule, et liikmesriigid, kes saavutavad eesmärgiks seatud pakendivormide kõrge kogumismäära muul viisil, võivad sellistest süsteemidest loobuda. Seoses õigusakti valikuga väitis komisjon, et määrus on ettepaneku eesmärkide saavutamiseks väga oluline ning et liikmesriikidele suurema paindlikkuse võimaldamise taotlust käsitleti, määratledes ettepaneku tekstis selgelt õigusnormide piirid. Ravimipakendite kohta märkis komisjon, et ettepanekus on ette nähtud pikem üleminekuperiood ringlussevõetavuse nõuete täitmiseks ning ravimid on vabastatud ringlussevõetavuse nõuetest. Seoses mõjuga toiduohutusele väitis komisjon, et ühekordselt kasutatavad pakendid ei suurenda toiduohutust, kuid nõustus vajadusega vabastada õrnad puu- ja köögiviljad pakendikeeldudest. Mõjuhinnaangu ja selgituse vajadusega seoses selgitas komisjon, et meetodika põhineb keskkonnajalajälje põhimõtetel ning et ta teeb kaasseadusandjatega koostööd, et tagada ettevõtjatele suurem selgus mõistete ja vastutuse jagamise osas.

Ettepaneku kohta, milles käsitletakse **teatavate uute genoomikameetodite abil saadud taimi**⁷⁰ esitati kaks põhjendatud arvamust⁷¹ ja seitse arvamust poliitilise dialoogi käigus⁷². Küprose *Vouli ton Antiprosopon* ja Ungari *Országgyűlés* leidsid oma põhjendatud arvamustes, et säte, millega keelatakse liikmesriikidel võtta meetmeid, millega piiratakse või keelatakse kogu oma territooriumil või osal sellest 2. kategooria uute genoomikameetoditega taimede (st taimed, mis erinevalt 1. kategooria UGM-taimedest ei saa esineda looduslikult või mida ei saa toota tavapäraste aretusmeetodite abil) viljelemine, on vastuolus subsidiaarsuse põhimõttega. See väide leidis kajastamist ka mõnes poliitilise dialoogi raames esitatud arvamuses. Samuti kritiseeriti ettepanekut järgneva tõttu: ebapiisav õiguslik alus; mure läbipaistvuse ja tarbijate valikuvabaduse pärast; tarbijakaitse ja mõju, mida avaldab tarbijatele 1. kategooria UGM-taimede märgistamisnõuete piirdumine taimse paljundusmaterjaliga; mure proportsionaalsuse põhimõtte ja ettevaatusprintsipi järgimise pärast ning mure konkurentsi moonutamise ohu pärast, kui mõned aretajad saavad uusi genoomikameetodeid käsitlevad patendid. Arvamused sisaldasid ka mitmeid taotlusi, näiteks keelata 1. kategooria UGMide patentimine ja vältida sektori monopoliseerimist; teha patentide ja nendega seotud litsentside mõju uuring; näha ette sama kontrollitase kolmandates riikides toodetud taimede puhul ning reguleerida uute genoomikameetodite kasutamist mikroorganismidel.

Komisjon selgitas oma vastustes, et loobumisvõimalust ei saa kasutada selleks, et maandada geneetiliselt muundatud organismidest (GMOd) tulenevaid riske inimeste või loomade tervisele või keskkonnale. Neid riske hinnati juba ELi tasandil ühtlustatud teadusliku hindamise käigus. Lisaks ei olnud 2. kategooria UGM-taimede puhul loobumisvõimaluse väljajätmine seotud nende taimedega seotud ohutuskalutlustega just seetõttu, et 2. kategooria UGM-taimede kohta antakse luba ainult juhul, kui need on ohutud. Õigusliku aluse osas juhtis komisjon tähelepanu selle kooskõlale GMOsid käsitlevate kehtivate õigusaktidega GMOde tahtliku keskkonda viimise ja

⁷⁰ COM(2023) 411 final.

⁷¹ Küprose *Vouli ton Antiprosopon* ja Ungari *Országgyűlés*.

⁷² Tšehhi *Senát*, Taani *Folketing*, Horvaatia *Hrvatski Sabor*, Itaalia *Senato della Repubblica*, Madalmaade *Eerste Kamer*, Portugali *Assembleia da República* ja Rumeenia *Senat*.

turuleviimise kohta. Märgistamise kohta selgitas komisjon, et GMODE sisalduse märgise nõudmine sellistest taimedest valmistatud toodete puhul ei kajasta täpselt asjaolu, et sama toodet on võimalik saada tavapäraste meetoditega. Proportsionaalsuse põhimõtte ja ettevaatusprintsipi osas viitas komisjon Euroopa Toiduohutusameti seisukohale, et praegu ei ole uusi ohte, mis on konkreetselt seotud suunatud mutageneesi ja tsigeneesiga (võrreldes tavapäraste aretusmeetodite või väljakujunenud genoomikameetoditega). Patentide ja konkurentsi kohta märkis komisjon, et on teadlik asjaolust, et UGM-taimede patentsus tekitab paljudele muret ning et seetõttu hindab ta, kuidas taimede patentsus mõjutab sordiaretuse innovatsiooni, aretajate juurdepääsu geneetilisele materjalile ja meetoditele, seemnete kättesaadavust põllumajandustootjatele ning ELi biotehnoloogiatööstuse üldist konkurentsivõimet. Samuti märkis komisjon, et avaldab oma järeldusi sisaldava aruande 2026. aastaks.

Mullaseire direktiivi⁷³ ettepaneku kohta esitati kaks põhjendatud arvamust⁷⁴ ja kolm arvamust poliitilise dialoogi käigus⁷⁵. Nendes põhjendatud arvamustes väitsid mõlemad Madalmaade esinduskogud, et õhu- ja veereostuse mõju pinnasele on siseriiklik küsimus ning kavandatud meetmete kasulikkus üksikutele liikmesriikidele ei ole tõendatud. Nende arvates ei taga ettepanek võrdseid võimalusi, sest see on seotud reostuse mõjuga, mitte selle allikatega. Tšehhi *Senát*, Itaalia *Senato della Repubblica* ja Austria *Bundesrat* rõhutasid oma arvamustes, et liikmesriikidel peab olema võimalik võtta arvesse kohalikke tingimusi, olemasolevaid poliitikasuundi ja riigi tasandil madalama tasandi pädevusvaldkondi. Samuti juhtisid nad tähelepanu sellele, et ettepanek võib suurendada liikmesriikide halduskoormust.

Oma vastustes rõhutas komisjon, et muldade hea seisundi saavutamiseks 2050. aastaks on vaja tugevat seire- ja hindamisraamistikku koos mulla ja saastatud alade kestliku majandamise meetmetega, võttes arvesse probleemi ulatust ja negatiivseid suundumusi viimastel aastakümnetel, mulla seisundi piiriülest mõju ning halvas seisundis mulla mõju haldamise märkimisväärsed kulusid. Komisjon selgitas, et tema ettepaneku eesmärk on tegeleda mulla degradeerumise piiriülese mõjuga, tagada võrdsed turutingimused ning edendada poliitika sidusust ELi ja riiklikul tasandil, tagades liikmesriikidele paindlikkuse rakendada nõutavaid meetmeid viisil, mis võimaldab neil võtta arvesse mulla varieeruvust, kohalikke tingimusi, olemasolevaid poliitikasuundi ja tavasid ning piirkondliku tasandi pädevust mõnes liikmesriigis. Lisaks sisaldas ettepanek sätteid, mis on vajalikud ja sobivad mulla hea seisundi saavutamiseks, kuid vähendavad sellega kaasnevat halduskoormust. Liikmesriikidele antakse piisavalt aega, et panna järk-järgult paika juhtimine, kehtestada mulla seisundi seire ja hindamise mehhanismid ning meetmed, mis on vajalikud mulla kestliku majandamise põhimõtete rakendamiseks ja saastatud alade taastamiseks.

Uute raskeveokite CO₂ heite normide karmistamise ja aruandekohustuste lõimimise ettepaneku⁷⁶ kohta esitati kaks põhjendatud arvamust⁷⁷ ja üks aramus poliitilise dialoogi käigus⁷⁸. Mõlemad Itaalia esinduskogud väitsid, et järgitud ei ole subsidiaarsuse põhimõtet, kuna kavandatud CO₂ heite vähendamise eesmärgid ei ole teostatavad ega põhjendatud, ning ka seetõttu, et asjaomane sektor põhjustab vähe heitkoguseid. Nad rõhutasid, et eesmärk saavutada 2030. aastaks kohaliku bussitranspordi puhul nullheide on liiga ambitsioonikas ning et investeringuteks on vaja ELi stiimuleid. Tšehhi *Senát* väitis, et 2019. aastal seatud eesmärgid tuleks läbi vaadata alles 2027. aastal.

Oma vastustes viitas komisjon ettepanekule lisatud üksikasjalikule mõjuhinnangule,⁷⁹ mis näitab algatuse vajalikkust, lisaväärtust ja proportsionaalsust. Eesmärkide ambitsioonikuse ja nende

⁷³ COM(2023) 416 final.

⁷⁴ Madalmaade *Eerste Kamer* ja *Tweede Kamer*.

⁷⁵ Tšehhi *Senát*, Itaalia *Senato* ja Austria *Bundesrat*.

⁷⁶ COM(2023) 88 final.

⁷⁷ Itaalia *Camera dei Deputati* ja *Senato della Repubblica*.

⁷⁸ Tšehhi *Senát*.

⁷⁹ SWD(2023) 88 final.

elluviimise kuupäeva osas tuletas komisjon meelde, et transport on ainus ELi oluline majandussektor, kus CO₂ heide on endiselt suurem kui 1990. aastal, ning et maanteetransport põhjustab üle 20 % ELi kasvuhoonegaaside koguheitest. Seetõttu rõhutati, et raskeveokitel on ELi kliimaeesmärkide saavutamisel keskne roll. Mõjuhinnangu kohaselt on sektoril suur potentsiaal heiteta sõidukite kasutuselevõtuks. Heiteta bussid võetaks kasutusele järk-järgult ja raskustes liikmesriikidel lubatakse piiratud arv busse teatavatel asjaoludel regulatiivsest kohaldamisalast välja jätta. Sõidukitehnoloogia uuendamiseks vajalike investeeringutega ja tööstuse kohandamise kiirendamise meetmetega seoses juhtis komisjon tähelepanu mitmele ELi rahastamisvõimalusele.

Prioriteedi „Uus hoog Euroopa demokraatiale“ raames esitati ettepaneku kohta võtta vastu **korruptsioonivastase võitluse** direktiiv⁸⁰ kaks põhjendatud arvamust⁸¹ ja kuus arvamust poliitilise dialoogi käigus⁸². Rootsi *Riksdag* leidis, et kavandatav direktiiv rikuks subsidiaarsuse põhimõtet, kuna selle kohaselt ei tohi korruptsioonis süüdistatud isik kandideerida avalikule ametikohale. Seda seisukohta jagas Itaalia *Camera dei Deputati*, kes ei nõustunud nõudega, et kõigil liikmesriikidel tuleb ametiseisundi kuritarvitamist käsitada kuriteona. Puutumatus ja õigus valimistel kandideerida olid kesksel kohal ka poliitilise dialoogi käigus esitatud arvamustes. Itaalia *Senato della Repubblica* ja mõlemad Austria esinduskogud rõhutasid, et õigusnormide üle, mis käsitlevad puutumatus äravõtmist, peaks otsustama liikmesriikide parlamendid. Ka mõlemad Tšehhi esinduskogud väljendasid selle sätte suhtes kahtlusi, lähtudes eelkõige subsidiaarsuse põhimõttest. Seevastu Portugali *Assembleia da República* märkis, et kavandatav direktiiv on subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõttega kooskõlas.

Oma vastustes rõhutas komisjon, et tema ettepanekus piirdatakse sellega, mis on korruptsiooni tõhusaks ennetamiseks ja selle vastu võitlemiseks vajalik ja proportsionaalne. Ametiseisundi kuritarvitamise kuriteona kehtestamise kohta leidis komisjon, et see on oluline vahend korruptsioonivastases võitluses, kuna see hõlmab võimu kuritarvitamist omakasu eesmärgil ja on kuriteona kvalifitseeritud juba 25 liikmesriigis 27st. Valimistel kandideerimise keeluga seoses tuletas komisjon meelde, et avalikul ametikohal (kas valitud või mitte) töötamise lõpetamine või keelamine takistaks korruptsioonis süüdi mõistetud isikutel jääda teatud ametikohtadele, kus nad oma korruptiivseid tegusid tegid. Komisjon rõhutas, et kavandatav direktiiv nõuaks üksnes seda, et liikmesriikide seadusandjad näeksid ette selliste lisakaristuste kehtestamise võimaluse, ning et lõplik otsus jääks liikmesriikide kohtutele.

Sama prioriteedi raames esitati ettepaneku kohta võtta vastu nõukogu määrus, **mis käsitleb vanemluse tunnustamist liikmesriikide vahel**,⁸³ kaks põhjendatud arvamust ja kuus arvamust poliitilise dialoogi käigus. Prantsusmaa *Sénat* kardab, et kavandatav nõukogu määrus nõuab teises liikmesriigis tuvastatud põlvnemise tunnustamist, sealhulgas asendusemaduse korral. Sel põhjusel oli ta vastu sellele, et õigusakti liigiks oleks nõukogu määrus. Itaalia *Senato della Repubblica* oli mures selle üle, et liikmesriigid saavad põlvnemise tunnustamisest keeldumisel tugineda avaliku korraga seotud põhjustele üksnes juhtumipõhiselt.

Asendusemadus oli peamine teema ka poliitilise dialoogi käigus esitatud arvamustes. Rumeenia *Senat* palus määratleda selgelt mõisted „põlvnemine“, „vanem“ ja „perekond“ ning vältida olukorda, kus asendusemaduse teel sündinud laste põlvnemist on võimalik automaatselt tunnustada, mis võib olla vastuolus liikmesriigi kehtiva õigusega. Tšehhi *Senát* palus samuti jätta asendusemaduse küsimuse ettepaneku kohaldamisalast välja ja lubada liikmesriikidel keelduda põlvnemise tunnustamisest, kui piiriülest elementi kasutatakse eesmärgiga hoida kõrvale siseriiklikest õigusaktidest. Madalmaade *Eerste Kamer* esitas mitu küsimust, sealhulgas nende juhtumite arvu kohta, mis on seotud põlvnemise tunnustamist käsitlevate ühiste eeskirjade

⁸⁰ COM(2023) 234 final.

⁸¹ Itaalia *Camera dei Deputati* ja Rootsi *Riksdag*.

⁸² Tšehhi *Poslanecká sněmovna* ja *Senát*, Prantsusmaa *Senát*, Itaalia *Senato della Repubblica*, Austria *Nationalrat* ja *Bundesrat* ning Portugali *Assembleia da República*.

⁸³ COM(2022) 695 final.

puudumisega, ja alternatiivsete lahenduste kohta, mis ei nõua uutele ELi õigusaktidele tuginemist. Leedu *Seimas* toetas ettepanekut, millel oleks tema arvates positiivne mõju, ning palus selgitusi, mis võimaldaks tagada, et avaliku korra klauslit kohaldatakse põhiõigusi järgides. Portugali *Assembleia da República* ja Hispaania *Cortes Generales* leidsid, et ettepanek on kooskõlas subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõttega.

Komisjon tuletas oma vastustes meelde Euroopa Liidu Kohtu otsust, mille kohaselt tuleb mõistet „avalik kord“ tõlgendada kitsalt, ning märkis, et võimalust keelduda põlvnemise tunnustamisest avaliku korra kaalutlustel ei või kohaldada, kui see toob kaasa diskrimineerimise. Komisjon rõhutas ka, et kavandatav nõukogu määrus ei mõjuta liikmesriikide pädevust reguleerida või keelata asendusemadust oma territooriumil. Ettepaneku kohaselt peaksid liikmesriigid juhul, kui asendusemaduse teel sündinud lapse põlvnemine on ühes liikmesriigis kindlaks määratud, seda siiski tunnustama, sest selle tegemata jätmine oleks vastuolus asendusemaduse teel sündinud laste põhiõigustega.

Prioriteedi „Digiajastule vastav Euroopa“ raames esitati ettepaneku kohta võtta vastu määrus **hilinenud maksmisega võitlemise kohta äritehingute puhul**⁸⁴ kaks põhjendatud arvamust⁸⁵ ja neli arvamust poliitilise dialoogi käigus⁸⁶. Oma põhjendatud arvamustes ei seadnud Itaalia *Camera dei Deputati* ja Rootsi *Riksdag* kahtluse alla ELi tasandi seadusandlike meetmete vajalikkust või lisaväärtust kehtivas direktiivis olevate puuduste kõrvaldamiseks, kuid väljendasid muret selle üle, et kavandatav õigusakt on määrus. Nad kardavad, et liikmesriikide tegevuse piiramine (kehtestades maksimaalse 30päevase maksetähtaja ja viivise fikseeritud intressimäära ning välistades võlausaldaja võimaluse loobuda õigusest viivisele ja hüvitisele hilinenud maksmise korral) piiraks ettevõtjate lepinguvabadust. Samad mureküsimumused toodi esile ka poliitilise dialoogi käigus esitatud neljas arvamuses. Lisaks kritiseeris Iirimaa *Houses of the Oireachtas* asjaolu, et viiviseid ja pikki maksetähtaegu ei eristata, ning oli vastu hilinenud maksmist käsitlevate õigusaktide täitmise tagamisega tegeleva asutuse loomisele. Rumeenia *Senat* nägi võimalikku negatiivset mõju eelkõige ettevõtjatele ja majandusele üldiselt.

Oma vastustes rõhutas komisjon, et võitlus hilinenud maksete ja ebaõiglaselt pikkade maksetähtaegade vastu on vajalik, et kaitsta tarneahelate vastupanuvõimet ja suurendada VKEd konkurentsivõimet. Komisjon rõhutas, et tema mõjuhinnangu kohaselt on kavandatud 30päevase makse ülempiiri kehtestamine kulutõhusam viis kiirete maksete kultuuri edendamiseks. Seda eelistasid avalikel konsultatsioonidel ka sidusrühmad ja VKEd ning seda soovitasid ka Euroopa Parlament ja tulevikukindluse platvorm. Komisjon selgitas, et ta ei eristanud hilinenud makseid pikkadest maksetähtaegadest, sest makseviivitused ilmsid ka siis, kui võlausaldajatele kehtestati pikad maksetähtajad. Määrust põhjendati vajadusega kehtestada rangemad ja ühtlustatumad eeskirjad, mida saab kohaldada ühetaoliselt kõigis liikmesriikides. Mõjuhinnangu kohaselt on kehtiva direktiivi peamiseks puuduseks, et selles puuduvad sätted õigusnormide järgimise ja nende täitmise tagamise jälgimiseks. Seepärast tegi komisjon ettepaneku kehtestada kohustus luua selleks täitevasutused, nähes samas liikmesriikidele ette suure paindlikkuse määrata neid ülesandeid täitma olemasolevad asutused või loodavad uued asutused. Komisjon rõhutas ka majanduslikku kasu, mida saadaks paremast maksekultuurist, kuna see suurendaks ja tugevdaks usaldust ELi ettevõtluskeskkonna vastu.

⁸⁴ COM(2023) 533 final.

⁸⁵ Itaalia *Camera dei Deputati* ja Rootsi *Riksdag*.

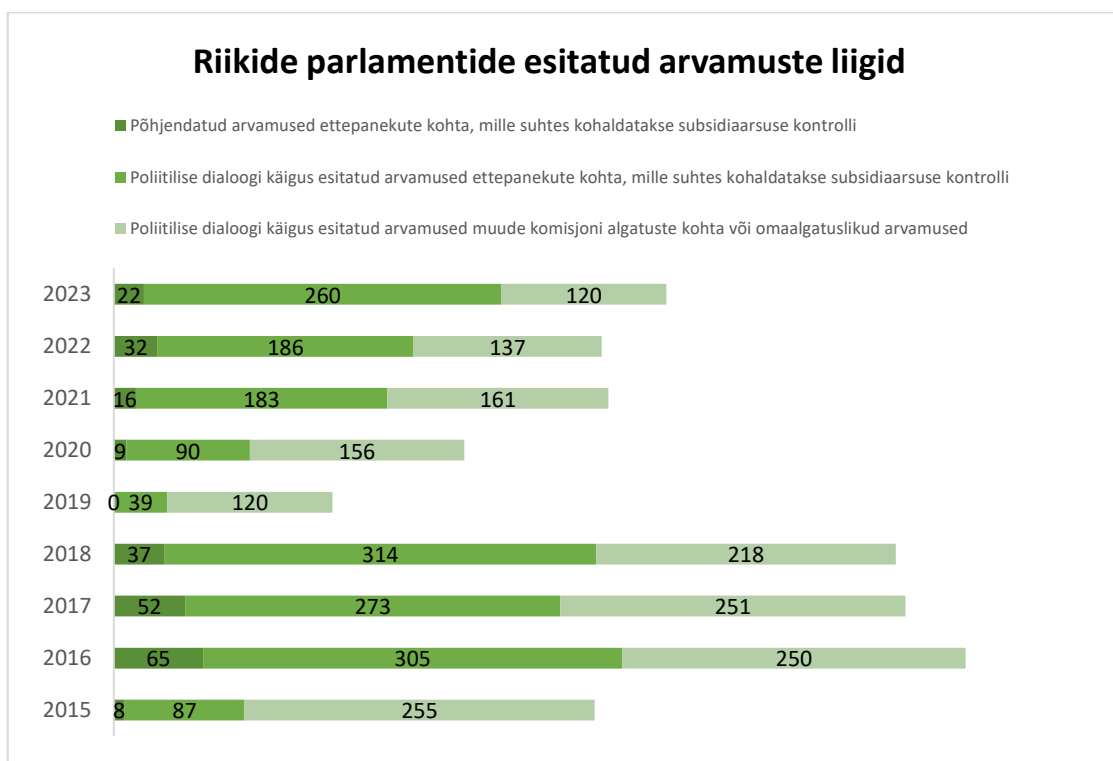
⁸⁶ Iiri *Houses of the Oireachtas*, Itaalia *Senato della Repubblica*, Portugali *Assembleia da República* ja Rumeenia *Senat*. 2024. aasta esimese nelja kuu jooksul sai komisjon veel neli poliitilise dialoogi käigus esitatud arvamust (mille esitasid Tšehhi *Senát* ja *Poslanecká sněmovna*, Prantsusmaa *Sénat* ja Malta *Kamra tad-Deputati*), mis kajastasid suuresti 2023. aastal esitatud arvamustes esitatud argumente.

4. KIRJALIK POLIITILINE DIALOOG LIIKMESRIIKIDE PARLAMENTIDEGA

Lisaks protokollil nr 2 põhineva subsidiaarsuse põhimõtte järgimise kontrolli mehhanismi rakendamisele hõlmavad komisjoni ja liikmesriikide parlamentide vahelised suhted muud tegevust, eelkõige 2006. aastal sisse seatud poliitilist dialoogi. Selle raames toimub kirjalik teabevahetus iga komisjoni algatuse teemal, mille kohta liikmesriikide parlamendid soovivad seisukohti avaldada, või ükskõik millisel muul teemal, mida nad soovivad omal algatusel tõstatada. Samuti hõlmab see suulist poliitilist dialoogi (mida on kirjeldatud punktis 5).

4.1 ÜLDMÄRKUSED

2023. aastal saatsid liikmesriikide parlamendid komisjonile kokku **402 arvamust**. See oli esimene kord pärast 2008. aastat, kui komisjon sai oma ametiaja viimasel täisaastal rohkem arvamusi kui eelmisel aastal. Nagu käesolevas aastaaruandes juba mainitud, oli see ebatavaline ja vastuolus 2022. aasta aruandes esile toodud suundumusega, et liikmesriikide parlamentide arvamuste arv on üldiselt kõige suurem iga komisjoni koosseisu ametiaja keskel⁸⁷. Kuid nagu juba märgitud 2022. aasta aruandes, on von der Leyeni komisjonis saadud arvamuste koguarv endiselt märkimisväärselt väiksem kui Barroso teises komisjonis ja Junckeri juhitud komisjonis saadud arvamuste arv.

Neist 402 arvamusest 282 (70 %) olid seotud seadusandlike ettepanekutega, mille suhtes kohaldati subsidiaarsuse põhimõtte järgimise kontrolli mehhanismi⁸⁸. Ülejäänud 120 arvamust (30 %) olid seotud peamiselt muude kui seadusandlike algatustega (nt teatised) või olid omaalgatuslikud arvamused, mis ei puudutanud otseselt komisjoni algatusi. Viimane protsent on praeguse ametiaja

⁸⁷ Hispaania *Cortes Generales*, kes oli eelneval kolmel aastal komisjoniga peetavas poliitilises dialoogis esimesel või teisel järjekohal, esitas oma arvamusi alles 2023. aasta esimese nelja kuu jooksul Hispaania parlamendivalimiste tõttu.

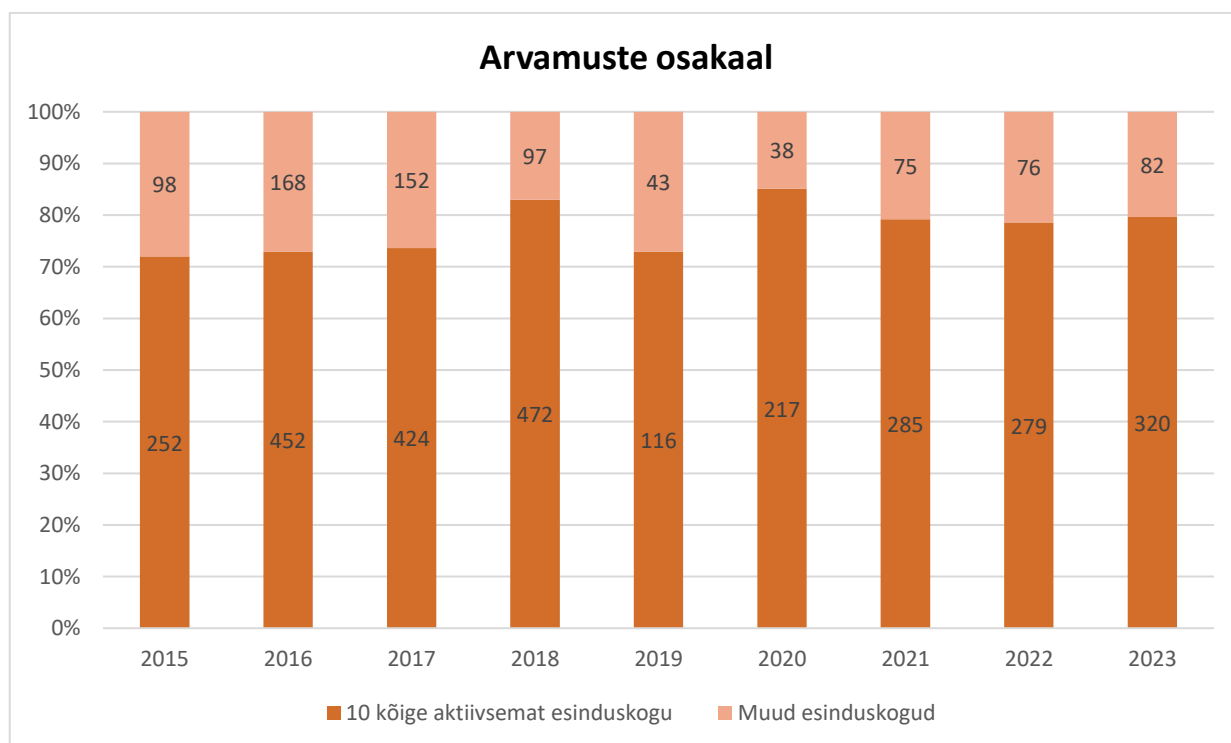
⁸⁸ Vt lisateave subsidiaarsuse põhimõtte järgimise kontrolli mehhanismi ja poliitilise dialoogi kohta: https://ec.europa.eu/info/law/law-making-process/adopting-eu-law/relations-national-parliaments_et. Selliste poliitikavaldkondadega seotud seadusandlike ettepanekute suhtes, kus ELil on ainupädevus, ei tee liikmesriikide parlamendid subsidiaarsuse põhimõtte järgimise kontrolli.

madalaim. See näitab, et liikmesriikide parlamendid keskendusid 2023. aastal komisjoni algatuste analüüsimisel veelgi enam kui varasematel aastatel seadusandlike aktide eelnõudele, mille suhtes kohaldatakse subsidiaarsuse kontrolli (jättes seega välja ettepanekud poliitikavaldkondades, kus ELil on ainupädevus, nagu kaubandus või konkurents). Samuti näitab see, et põhjendatud arvamuste arvu vähenemine viimastel aastatel ei olnud tingitud sellest, et komisjoni ettepanekuid kontrolliti vähem. Seda eeldust toetab ka poliitilise dialoogi käigus saadud arvamuste suur arv, mis kinnitab selgelt ka vastavate ettepanekute vastavust subsidiaarsuse põhimõttele.

Komisjonis teavitatakse liikmesriikide parlamentide või esinduskogude tõstatatud küsimustest asjaomaseid komisjoni liikmeid ja talitusi ning seadusandlikest ettepanekutest komisjoni esindajaid, kes osalevad kaasseadusandjatevahelistel läbirääkimistel.

4.2 OSALEMINE JA ULATUS

Nagu eelmistelgi aastatel, oli komisjonile saadetud arvamuste arv liikmesriikide parlamentide lõikes väga erinev. Nende liikmesriikide parlamentide ja esinduskogude arv, kes ei esitanud ühtki arvamust, suurenes veidi,⁸⁹ täpsemalt seitsmelt üheksale⁹⁰ 39 koja hulgast (vt 2. lisa). See tähendab, et 2023. aastal ei osalenud kuue liikmesriigi parlamendid⁹¹ (2022. aastal 5) kirjalikus poliitilises dialoogis ametlikult vastuvõetud arvamuste vormis. Siiski väärub märkimist, et nende kuue esinduskogu hulgas, kes arvamusi ei esitanud, oli näiteks Eesti Riigikogu, kes saatis komisjonile otse kirju, ja Sloveenia *Državni svet*, kes korraldas Sloveenia parlamendiliikmetele külastusi komisjoni.

Kümme kõige aktiivsemat esinduskogu esitas 320 arvamust (80 % arvamuste koguarvust). See oli kooskõlas viimaste aastate keskmisega⁹². 2023. aastal olid need esinduskogud järgmised: Tšehhi *Senát* ja Portugali *Assembleia da República* (mõlemad 41 arvamust), Tšehhi *Poslanecká sněmovna* ja Itaalia *Camera dei Deputati* (mõlemad 36 arvamust), Saksamaa *Bundesrat* ja Rumeenia *Camera Deputaţilor* (mõlemad 35 arvamust), Rumeenia *Senat* (29 arvamust), Itaalia

⁸⁹ 2022: 7; 2021: 8; 2020: 12; 2019: 17; 2018: 10.

⁹⁰ Vt 3. lisa.

⁹¹ Bulgaaria, Kreeka, Eesti, Läti, Malta ja Sloveenia parlamendid.

⁹² 2022: 79 %; 2021: 79 %; 2020: 85 %; 2019: 73 %; 2018: 83 %; 2017: 74 %; 2016: 73 %.

Senato della Repubblica (26 arvamust), Hispaania *Cortes Generales* (24 arvamust) ja Prantsusmaa *Sénat* (17 arvamust). Need esinduskogud on olnud kõige aktiivsemate hulgas ka eelmistel aastatel. Saadetud arvamuste arv esinduskogude kaupa on esitatud 2. lisas.

Erinev oli ka liikmesriikide parlamentide ja esinduskogude esitatud avamuste laad. Mõned keskendusid peamiselt selle kontrollimisele, kas komisjoni ettepanek on kooskõlas subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõttega. Teised kommenteerisid üksikasjalikumalt ettepanekute sisu või saatsid omaalgatuslikke arvamusi, milles ei osutatud konkreetsele komisjoni ettepanekule. 25 omaalgatuslikus arvamuses esiletoodud korduvad teemad hõlmasid mitte üksnes Ukraina tsiviilisikute, sealhulgas laste sunniviisilist viimist Venemaale, Gaza sektorit ja Iisraeli-Palestiina konflikti, vaid ka konkreetseid poliitikaküsimusi, nagu tuumaenergia, abort ja välissuhted.

Tasub rõhutada, et 2023. aastal saadi liikmesriikide parlamentidelt mitu uut liiki esildist. Näiteks reageerisid kaks esinduskogu seadusandlike ettepanekute arutamisele kas kolmepoolsetel läbirääkimistel esitatud arvamusega (Prantsusmaa *Sénat* tehisintellekti käsitleva õigusakti ettepaneku kohta) või sama parlamendi erinevate järjestikuste arvamustega, mis esitati õigusloomeprotsessi eri etappides (Saksamaa *Bundesrat*'i neli arvamust ELi meediavabaduse õigusakti ettepaneku kohta). 14 liikmesriigi parlamenti esitasid kolmepoolseid läbirääkimisi silmas pidades ELi institutsioonidele ühisavalduse, kutsudes neid üles tagama, et Schengeni piirieskirjade läbivaatamist käsitlevatel kolmepoolsetel läbirääkimistel võetakse asjakohaselt arvesse rände ärakasutamise ohtu. Soome *Eduskunta* esitas omaalgatusliku arvamuse mitme delegeeritud õigusakti ja rakendusakti eelnõu kohta, mis on seotud joogiveega kokkupuutuvate materjalidega; seega esitati esimest korda arvamused delegeeritud õigusaktide ja rakendusaktide eelnõude kohta.

4.3 POLIITILISE DIALOOGI KÄIGUS ESITATUD ARVAMUSTE PÕHITEEMAD

Kõige rohkem kommenteeritud üksikute algatuste hulgas saatsid liikmesriikide parlamentid kõige rohkem arvamusi **komisjoni 2023. aasta tööprogrammi, pakendeid ja pakendijäätmeid käsitleva ettepaneku***⁹³ ning **teatavate uute genoomikameetodite abil saadud taimi ning nendest toodetud toitu ja sööta** käsitleva ettepaneku* kohta (iga kohta üheksa arvamust); **Euroopa vanematõendi loomise** ettepaneku ja **korruptsioonivastase võitluse** ettepaneku* kohta (iga kohta kaheksa arvamust); **välisõhu kvaliteedi ja Euroopa õhu puhtamaks muutmise** ettepaneku ning **süsiniku sidumise sertifitseerimiseks liidu raamistiku loomise** ettepaneku kohta (iga kohta seitse arvamust); **Euroopa meediavabaduse määruse** ettepaneku, **asulareovee puhastamise** ettepaneku, **inimtervishoius kasutatavaid ravimeid käsitlevate liidu eeskirjade** kohta tehtud ettepaneku, **inimtervishoius kasutatavate ravimite müügilubade andmise ja järelevalve** kohta tehtud ettepaneku, **liikmesriikide eelarveraamistiku nõudeid** käsitleva ettepaneku, **mullaseire direktiivi** ettepaneku* ja **äritehingute puhul hilinenud maksmisega võitlemist** käsitleva ettepaneku kohta* (iga kohta kuus arvamust).

Nagu varasematelgi aastatel, analüüsis üha rohkem liikmesriikide parlamente⁹⁴ **komisjoni 2023. aasta tööprogrammi**,⁹⁵ mille kohta esitati 2023. aastal üheksa arvamust (lisaks ühele arvamusele, mis esitati juba 2022. aastal). Nii on see komisjoni dokument, mille kohta esitati poliitilise dialoogi käigus kõige rohkem arvamusi. See tähendas ka seda, et komisjoni 2023. aasta

⁹³ Komisjoni algatused, mille kohta saadi vähemalt viis arvamust, on loetletud 3. lisas. Selles osas antakse ülevaade komisjoni kuuest peamisest prioriteetsest valdkonnast, mille kohta saadi vähemalt kuus arvamust. Täpniga (*) tähistatud ettepanekuid hõlmavaid arvamusi ei ole käesolevasse osasse lisatud, sest nende kohta on esitatud ka vähemalt kaks põhjendatud arvamust ja seetõttu käsitletakse neid juba käesoleva aruande punktis 3.2.

⁹⁴ Prantsusmaa *Sénat*, Horvaatia *Hrvatski Sabor*, Leedu *Seimas*, Luksemburgi *Chambre des députés*, Ungari *Országgyűlés*, Madalmaade *Tweede Kamer* ja *Eerste Kamer*, Portugali *Assembleia da República* ja Rumeenia *Senat* saatsid oma arvamused 2023. aastal. Rootsi *Riksdag* saatis arvamuse 2022. aasta lõpus. Komisjoni 2022. aasta tööprogrammi kohta esitati kuus sellist arvamust.

⁹⁵ COM(2022) 548 final.

tööprogrammi kohta esitati rohkem arvamusi kui ükskõik millise komisjoni tööprogrammi kohta siiani. Arvamuste arv oli märkimisväärselt suurem kui kuus arvamust komisjoni 2022. aasta tööprogrammi kohta (2022. aastal saadi viis arvamust ja 2021. aastal üks arvamus). Samuti on suurenenud kontroll, mille käigus arvamust ei esitata⁹⁶. Kokkuvõttes näitab see, et liikmesriikide parlamendid kasutasid komisjoni tööprogrammi kohta antud arvamust kui eriotstarbelist vahendit üha strateegilisemalt, et rõhutada oma toetust väljakuulutatud prioriteetidele ja komisjoni algatustele, mis on seotud nende riiklike poliitiliste prioriteetidega ning anda märku riiklikest eripäradest, mida nende arvates tuleks arvesse võtta.

Oma arvamustes komisjoni 2023. aasta tööprogrammi kohta viitasid riikide parlamendid Venemaa Ukraina-vastase agressioonisõja mõjule, julgustasid komisjoni toetama Ukrainat nii kaua, kui see on vajalik, ning väljendasid toetust ELi laienemisele. Kolm esinduskogu kutsusid üles reformima elektriturgu. Võttes arvesse 2024. aasta Euroopa Parlamendi valimisi, rõhutasid viis esinduskogu, kui oluline on komisjoni demokraatia kaitse pakett, sealhulgas algatus kaitsta ELi demokraatiat varjatud välismõju eest. Ungari *Országgyűlés* kritiseeris Euroopa meediavabaduse määrust selle pärast, mida nad pidasid liikmesriikide pädevuse oluliseks piiramiseks meediavaldkonnas. Kolm esinduskogu juhtisid tähelepanu majanduse juhtimise paketi hindamise tähtsusele ja kaks neist rõhutasid ka euro (sealhulgas digitaalse euro) tugevdamise tähtsust. Neli esinduskogu rõhutasid, kui oluline on tugevdada julgeolekut ja kaitset nende eri vormides (sealhulgas kosmosekaitse, ELi välispiiride tugevdamine ning tõhusad meetmeid ebaseaduslike rändevoogude ja inimkaubanduse võrgustike vastu ning merendusstrateegia). Kõik esinduskogud tunnistasid, kui oluline on leida rände jaoks sobivam raamistik. Prantsusmaa *Sénat* nõudis läbipaistvamaid ja põhjalikumaid tööprogramme ning seda, et komisjon lisaks oma seadusandlikele algatustele alati mõjuhinnangud⁹⁷.

Oma vastustes rõhutas komisjon, et 2023. aasta tööprogrammi eesmärk oli toetada jätkuvalt ELi taastumist COVID-19 pandeemiast ning reageerida kiireloomulistele vajadustele, mis tulenevad Venemaa Ukraina-vastasest agressioonisõjast ning selle põhjustatud energia- ja elukalliduse kriisidest. Hiljutised kriisid on näidanud ka vajadust kiirendada komisjoni prioriteetide elluviimist, eelkõige võitlust kliimamuutuste vastu ja digiülemineku lõpuleviimist. Paljud komisjoni 2023. aasta tööprogrammiga seotud algatused on tõestuseks komisjoni selgele pühendumusele järgida Euroopa tuleviku konverentsi soovitusi. Komisjon märkis, et seab prioriteediks keskkonnahoidliku, CO₂-vaba ja digitaalse Euroopa, millel on tugev majanduslik alus ja mis toetub ühtsele turule. Komisjon juhtis tähelepanu sellele, et desinformatsioonirünnakud ELi demokraatia ja meedia vastu on kasvav probleem, eriti viimastel aastatel ja seoses Venemaa sissetungiga Ukrainasse. Komisjon on Euroopa demokraatia tegevuskava raames võtnud otsustavaid meetmeid, et edendada vabu ja õiglasi valimisi, kaitsta meedia mitmekesisust ja võidelda desinformatsiooni vastu.

Prioriteedi „Euroopa roheline kokkulepe“ raames pöörasid liikmesriikide parlamendid suurt tähelepanu mitmele ettepanekule, kuid ei esitanud nende kohta põhjendatud arvamust: ettepanek võtta vastu **määrus süsiniku sidumise kohta**, ettepanek võtta vastu **direktiiv välisõhu kvaliteedi**

⁹⁶ Vastavalt COSACi sekretariaadi poolt 2024. aasta märtsis koostatud 41. poolaastaruandele parlamentaarse kontrolliga seotud Euroopa Liidu menetluste ja tavade arengu kohta teatas komisjoni tööprogrammi puudutavatele küsimustele vastanud 34 liikmesriigi parlamendist/esinduskogust (kõik, v.a Belgia *Sénat/Senaat* ja Saksamaa *Bundestag*; Iirimaa, Hispaania ja Austria kahekojalised parlamendid esitasid küsimustikule ühe vastuste kogumi) ainult kaheksa, et nad ei ole seda dokumenti kontrollinud. Aruanne on kättesaadav aadressil <https://ipexl.europarl.europa.eu/IPEXL-WEB/conferences/cosac/event/8a8629a88c42a971018c43c0bdee000a>.

⁹⁷ Isegi neil harvadel juhtudel, kui mõjuhinnangut ettepanekule ei lisata (kuigi see on põhimõtteliselt nõutav, kuid praktikas ei ole see võimalik ja tuleb teha erand näiteks kiireloomulisuse tõttu), esitab komisjon kolme kuu jooksul pärast algatuse vastuvõtmist siiski komisjoni talituste töödokumendina analüütilise dokumendi, milles esitatakse ettepaneku aluseks olevad tõendid ja hinnangulised kulud, nagu on ette nähtud komisjoni parema õigusloome suunistes (SWD(2021) 305 final).

ja Euroopa õhu puhtamaks muutmise kohta ning ettepanek võtta vastu **direktiiv asulareovee puhastamise kohta**.

Ettepaneku kohta võtta vastu määrus, millega luuakse ELi raamistik **süsiniku sidumiseks**,⁹⁸ esitati seitse arvamust⁹⁹. Mitu esinduskogu väljendas kahtlust, kas ELi raamistik on kooskõlas riiklike kavadega, ning pidasid vajalikuks selgitada sertifitseerimisraamistike juhtimist ja rahastamist ning süsiniku sidumisega seotud tegevusi käsitleva ELi registri loomist. Mõned esinduskogud olid mures selle uue raamistiku kehtestamisega kaasneva halduskoormuse pärast ja seadsid kahtluse alla volituste delegeerimise komisjonile.

Oma vastustes juhtis komisjon tähelepanu sellele, et kavandatava määruse kohaselt võivad liikmesriigid teatavatel tingimustel taotleda mis tahes olemasoleva riikliku sertifitseerimissüsteemi tunnustamist ELis, et komisjoni ettepanekus olid sätted sertifitseerimiskulude minimeerimiseks ning et ettevõtjad saavad vähendada seire- ja aruandluskulusid, kasutades komisjoni vastu võetud sertifitseerimismeetodeid ja kaugseire tehnoloogiaid (nt Copernicus). Komisjon selgitas ka, et ELi kvaliteedikriteeriume tuleks rakendada tehniliste sertifitseerimismeetodite abil, mis on kohandatud erinevatele olemasolevatele süsiniku sidumise meetmetele. See nõuaks suurt tehnilist tööd ja laiaulatuslikku konsulteerimist sidusrühmadega ning seda oleks kõige parem teha delegeeritud õigusaktide kaudu.

Ettepaneku kohta võtta vastu **direktiiv välisõhu kvaliteedi ja Euroopa õhu puhtamaks muutmise kohta** (uuesti sõnastatud)¹⁰⁰ esitati poliitilise dialoogi käigus seitse arvamust¹⁰¹. Mitu esinduskogu leidis, et null õhusaaste eesmärki on raske saavutada ning et ettepanekus seatud eesmärgid on liiga ambitsioonikad või avaldavad eelarvele liiga suurt mõju. Ühe esinduskoja arvates ei ole keskendutud naaberriikide põhjustatud piiriülese õhusaastega tegelemisele. Üks esinduskogu rõhutas vajadust ühise vastutuse mehhanismi järele, mis hõlmaks nii ELi kui ka liikmesriike (nagu on sätestatud ELi kliimamääruses) ning vajadust tagada asjakohane koostoime heitkoguseid käsitlevate õigusaktide sammaste (sealhulgas 2030. aastaks kavandatud piirtasemed ja Euro 7 heitenorm) vahel. Üks esinduskogu tegi ettepaneku lisada direktiivi siseõhu kvaliteedi standardid ja lõhnaheidet käsitlevad sätted. Kaks esinduskogu leidsid, et õigus tervisekahjustuste hüvitamisele on liiga laia ulatusega, kuna see hõlmab ka võimalust esitada kollektiivhagi õhukvaliteedi eeskirjade eiramisest tuleneva tervisekahjustuse hüvitamiseks ning kuna nõuete esitamiseks ei ole tähtaega ette nähtud.

Oma vastustes rõhutas komisjon, et tema eesmärk on näha ette usaldusväärne viis, kuidas saavutada 2050. aastaks null õhusaaste eesmärk, seades selleks ambitsioonikad, kuid saavutatavad õhukvaliteedi eesmärgid. Kavandatavat direktiivi ei saa võrrelda ELi kliimamäärusega, sest kasvuhoonegaaside heitel on sama mõju olenemata sellest, kus need õhku paisati, kuid õhukvaliteedile avalduv mõju erineb sõltuvalt kohalikest oludest ja meetmetest. Piiriüleste küsimuste osas tugevdaks kavandatav direktiiv liikmesriikidevahelise koostöö ja kiire teabevahetuse korda, kui on vaja tegeleda õhukvaliteedi standardite rikkumistega, mis tulenevad piiriülesest õhusaastest. Komisjon nõustus, et poliitiline kontekst on pärast ettepaneku vastuvõtmist muutunud, osaliselt tänu Euro 7 ettepaneku vastuvõtmisele. Pädevad asutused peaksid seda õhukvaliteedi strateegia ja õhukvaliteedi kavade väljatöötamisel arvesse võtma. Siseõhu kvaliteet ja lõhnaheedid jäid kavandatava direktiivi kohaldamisalast välja. Komisjon rõhutas, et ettepaneku eesmärk on näha inimestele ette õigus nõuda ja saada hüvitist nende tervisele tekitatud kahju eest, sealhulgas võimalus esitada kollektiivhagi.

⁹⁸ COM(2022) 672 final.

⁹⁹ Saksamaa *Bundesrat*, Hispaania *Cortes Generales*, Itaalia *Camera dei Deputati*, Leedu *Seimas*, Madalmaade *Eerste Kamer*, Portugali *Assembleia da República* ja Rumeenia *Senat*.

¹⁰⁰ COM(2022) 542 final.

¹⁰¹ Tšehhi *Senát* ja *Poslanecká sněmovna*, Saksamaa *Bundesrat*, Hispaania *Cortes Generales*, Itaalia *Senato della Repubblica*, Portugali *Assembleia da República* ja Rumeenia *Senat*.

Asulareovee puhastamise direktiivi¹⁰² uuesti sõnastamise ettepaneku kohta esitati kuus arvamust¹⁰³. Enamikus arvamustes kiideti ettepanek heaks, kuid mõned esinduskogud leidsid, et asjaomase sektori energianeutraalsust on 2040. aastaks raske saavutada, kuna nõudlus asulareovee puhastamise järele on tõusnud tehniliste seadmete arengu ja suurenenud investeerimisvajaduste tõttu. Kavandatava laiendatud tootjavastutuse süsteemi suhtes väljendati erinevaid seisukohti: kaks esinduskogu toetasid seda sõnaselgelt ja üks tegi ettepaneku laiendada seda teistele sektoritele. Üks esinduskogu väitis, et reovee kokkupuudet mürgiste jääkidega ei ole võimalik kõigi farmaatsiatoodete puhul täielikult vältida ning et arvesse tuleb võtta ELi ravimitööstuse konkurentsivõimet ja uuenduslikkust. Üks esinduskogu märkis, et järelevalveülesannete ja teabe esitamise kohustuse kavandatav laiendamine suurendaks märkimisväärselt ametiasutuste ja ettevõtjate halduskoormust. Kaks esinduskogu olid vastu sellele, mida nad pidasid delegeeritud õigusaktide ülemääraseks kasutamiseks.

Oma vastustes rõhutas komisjon, et asulareovee puhastamise energianeutraalsuse saavutamine on teostatav ka ettepanekus sätestatud rangemate puhastusnõuete korral. Alginvesteeringud uute eesmärkide saavutamiseks toimuksid aastatel 2030–2040. See muudaks reoveesektori energiahindade kõikumise suhtes vastupidavamaks ja aitaks kaasa ELi energiasõltumatusel. Seoses tootjavastutuse süsteemi kavandatava laiendamisega viitas komisjon oma mõjuhinnangule, mis näitas, et majanduslik mõju ravimisektorile oleks väike ja ELi ravimitööstuse üldise konkurentsivõime seisukohast neutraalne, sest see mõjutaks importijaid ja ELi tootjaid võrdselt. Seire- ja teavitamisnõuete osas kinnitas komisjon, et on kavandanud ettepaneku nii, et aruandlusnõuete suurenemisest tulenev koormus oleks minimaalne.

Prioriteedi „Uus hoog Euroopa demokraatiale“ raames esitati ettepaneku kohta võtta 2023. aastal vastu **Euroopa meediavabaduse määrus**¹⁰⁴ kuus arvamust¹⁰⁵ lisaks 12 arvamusele, mis saadi juba 2022. aastal¹⁰⁶. Liikmesriikide parlamendid seadsid jätkuvalt küsimuse alla sekkumise riikide pädevusse meedia mitmekesisuse valdkonnas, meediaturu kontsentratsiooni hindamise sätteid ja Euroopa meediateenuste nõukoja sõltumatusel. Mitmed esinduskogud kutsusid üles veelgi tugevdama ajakirjanike kaitset käsitlevaid õigusnorme, sealhulgas kaitset vaigistuskaebuste eest. Mitu esinduskogu leidis, et suurte veebiplatvormide tegevust käsitlevad sätteid tuleks samuti muuta rangemaks, kohustades neid avalikustama sisu eemaldamise põhjused. Üks esinduskogu kutsus üles keelama internetis edastatava sisu blokeerimist enne, kui inimene on seda sisu kontrollinud. Teine esinduskogu, nimelt Saksamaa *Bundesrat*, esitas seadusandliku perioodi jooksul selle ettepaneku kohta neli arvamust (viimased kaks arvamust 2023. aastal). *Bundesrat*'i kolmandas arvamuses väljendati muret seoses sekkumisega liikmesriikide pädevusse ja kolmepoolsete läbirääkimiste alguse suunamisega. Neljandas arvamuses korrati peamisi argumente kolmepoolsete läbirääkimiste viimase etapi kohta.

Oma vastustes rõhutas komisjon, et ta tunnustas ettepanekus täielikult liikmesriikide pädevust meedia mitmekesisuse valdkonnas ja säilitas selle ning et kavandatav õigusakt ei muudaks liikmesriikide õigust määratleda konkreetselt avalik-õigusliku ringhäälingu ülesanded, korralduse ja rahastamise. Komisjon kordas oma pühendumust tugevdada ajakirjanike kaitset, tehes seda kavandatava õigusakti ja direktiivi ettepaneku abil, milles käsitletakse avalikus elus osalevate isikute kaitset ilmselgelt põhjendamatute nõuete või vaigistushagide vastu. Seoses Euroopa meediateenuste nõukojaga rõhutas ta, et nõukoja sõltumatus on tagatud, kuna see koosneb liikmesriikide sõltumatutest meediat reguleerivatest asutustest, ning et nõukoja sõltumatust suurendab veelgi selle otsuste tegemise protsess, kuna otsuse vastuvõtmiseks on vaja liikmete

¹⁰² COM(2022) 541 final.

¹⁰³ Tšehhi *Senát* ja *Poslanecká sněmovna*, Saksamaa *Bundesrat*, Hispaania *Cortes Generales*, Itaalia *Senato della Repubblica* ja Austria *Bundesrat*.

¹⁰⁴ COM(2022) 457 final.

¹⁰⁵ Saksamaa *Bundesrat* (2 arvamust 2023. aastal), Prantsusmaa *Assemblée nationale*, Itaalia *Senato della Repubblica* ja *Camera dei Deputati*, ning Madalmaade *Eerste Kamer*.

¹⁰⁶ Vt 2022. aasta aruanne: COM(2023) 640 final.

kahekolmandikulist hääldenamust. Seoses meediaturu koondumise hindamisega juhtis komisjon tähelepanu minimaalse ühtlustamise lähenemisviisile, mis jätab liikmesriikidele suure kaalutlusruumi, et võtta arvesse oma regulatiivseid tavasid ja riiklike meediaturgude eripära. Suurte veebiplatvormidega seoses tuletas komisjon meelde, et väga suured veebiplatvormid on kohustatud avalikustama sisu avaldamise peatamise ja piiramise põhjused.

Prioriteedi „Euroopa eluviisi edendamine“ raames tekitas **ELi põhiliste ravimialaste õigusaktide läbivaatamine** liikmesriikide parlamentides suurt huvi. Ettepaneku kohta võtta vastu **inimtervishoius kasutatavaid ravimeid käsitlevad liidu eeskirjad**¹⁰⁷ ja ettepaneku kohta kehtestada liidu kord **inimtervishoius kasutatavate ravimite müügilubade andmise ja järelevalve kohta** ning näha ette **Euroopa Raviametit reguleerivad eeskirjad**¹⁰⁸ esitati kuus arvamust¹⁰⁹. Mõned esinduskogud käsitlesid ka paketti kuulunud ülejäänud kahte dokumenti: lisatud komisjoni teatis¹¹⁰ ja ettepanek võtta vastu nõukogu soovitus **antimikroobikumiresistentsuse vastu võitlemise** kohta¹¹¹. Mõned mured, mida liikmesriikide parlamendid väljendasid oma arvamustes, olid proportsionaalsuse põhimõtte väidetav rikkumine; harvikravimite turustamise ainuõiguse standardaja lühendamine; Bolari sätte muutmise osas, mis puudutab erandeid patentidest tulenevatest õigustest; ravimite detsentraliseeritud tootmiskohad ning vautšerite kasutamine.

Oma vastustes väitis komisjon, et ettepanekud ei lähe kaugemale sellest, mis on vajalik läbivaatamise eesmärkide saavutamiseks. Ta kinnitas, et harvikravimite turustamise ainuõiguse standardaega lühendatakse ühe aasta võrra, kuid selgitas, et teatavate harvikravimite puhul pikendatakse selle kestust kolme aasta võrra, et edendada teadus- ja arendustegevust. Veel selgitas komisjon, et Bolari sätte kavandatud muutmise eesmärk oli hõlbustada geneeriliste ravimite turule viimist kohe pärast regulatiivse kaitse tähtaegade möödumist. Komisjon selgitas, et isegi kui teatavad tootmiskohad oleksid detsentraliseeritud, vastutaks keskne tootmiskoht ikkagi järelevalve eest detsentraliseeritud tootmiskohtade tegevuse kõigi aspektide üle ning et ettepanek ei vähendaks seega kontrolli ja järelevalve taset. Samuti selgitas ta, et eeskirjad reguleeriksid ülekantavaid ainuõiguse garantiikirju tootjatele, kes töötavad välja uudseid antimikroobikume.

Prioriteedi „Inimeste hüvanguks toimiv majandus“ raames pöörasid liikmesriikide parlamendid suurt tähelepanu **seadusandlike ettepanekute pakatile ELi majanduse juhtimise reeglite reformimiseks**¹¹² ja selle kohta esitati kuus arvamust¹¹³. Mitu esinduskogu osutas vajadusele kalibreerida vajalikke võla- ja puudujääki vähendavaid parameetreid, et võtta arvesse nende liikmesriikide olusid, kelle suhtes neid kohaldatai. Üks esinduskogu juhtis tähelepanu puuduvatele kriteeriumidele avaliku sektori investeeringute (eelkõige investeeringud rohe- ja digipöördesse) iga-aastase eelarvepuudujäägi arvutamisest vabastamiseks. Teine esinduskogu oli vastu ELi avaliku sektori raamatupidamisstandardite kehtestamisele, mis tema arvates ei aitaks saavutada eelarvejärelevalve eesmärke. Üks esinduskogu märkis, et kuni 17 aastat hõlmavad eelarvekavad (sealhulgas 4–7aastane kohandamisperiood) ei ole kooskõlas riiklike valimiste sagedusega. Üks esinduskogu soovitas selgitada ja piirata komisjoni õigust võtta vastu delegeeritud õigusakte, mille eesmärk on tagada majanduspoliitika tõhus koordineerimine ja mitmepoolne eelarvejärelevalve.

Oma vastustes rõhutas komisjon paketi eesmärki suurendada riikide isevastutust, mida on võimalik saavutada liikmesriikide parlamentide aktiivsema kaasamisega majandus- ja eelarvejärelevalvesse. Komisjon tunnistas, et liikmesriikide eelarveolukord, probleemid ja

¹⁰⁷ COM(2023) 192 final.

¹⁰⁸ COM(2023) 193 final.

¹⁰⁹ Tšehhi *Poslanecká sněmovna* ja *Senát*, Itaalia *Senato della Repubblica* ja *Camera dei Deputati*, Rumeenia *Senat* ja Saksamaa *Bundesrat*.

¹¹⁰ COM(2023) 190 final.

¹¹¹ COM(2023) 191 final.

¹¹² COM(2023) 240 final, COM(2023) 241 final ja COM(2023) 242 final.

¹¹³ Tšehhi *Senát*, Saksamaa *Bundesrat*, Iiri *Houses of the Oireachtas*, Prantsusmaa *Senat* ning Itaalia *Senato della Repubblica* ja *Camera dei Deputati*.

majanduslikud väljavaated on väga erinevad, kuid märkis, et kavandatud läbivaadatud raamistikus võetakse rohkem arvesse riikidevahelisi erinevusi ja konkreetseid valitsemissektori võlaga seotud probleeme. Nende ettepanekutega püüdis komisjon liikuda riskipõhisema järelevalveraamistiku suunas, mille keskmeks oleks valitsemissektori võla jätkusuutlikkus, edendades samal ajal investeeringute ja reformide kaudu kestlikku ja kaasavat majanduskasvu. Seoses ELi avaliku sektori raamatupidamisstandarditega märkis komisjon, et kavandatud paketiga ei nähta ette konkreetseid tekkepõhise arvestuse standardeid, vaid jäetakse nende kehtestamine liikmesriikide otsustada. Kavandatav direktiiv liikmesriikide eelarveraamistiku nõuete kohta ei riku eelarveautonoomia põhimõtet. Seoses riiklike kavade ajakavaga selgitas komisjon, et need võivad liikmesriikide valimistsüklitest sõltuvalt olla 4 või 5 aastat ning et uus valitsus võiks pärast ametisse astumist esitada uue kava.

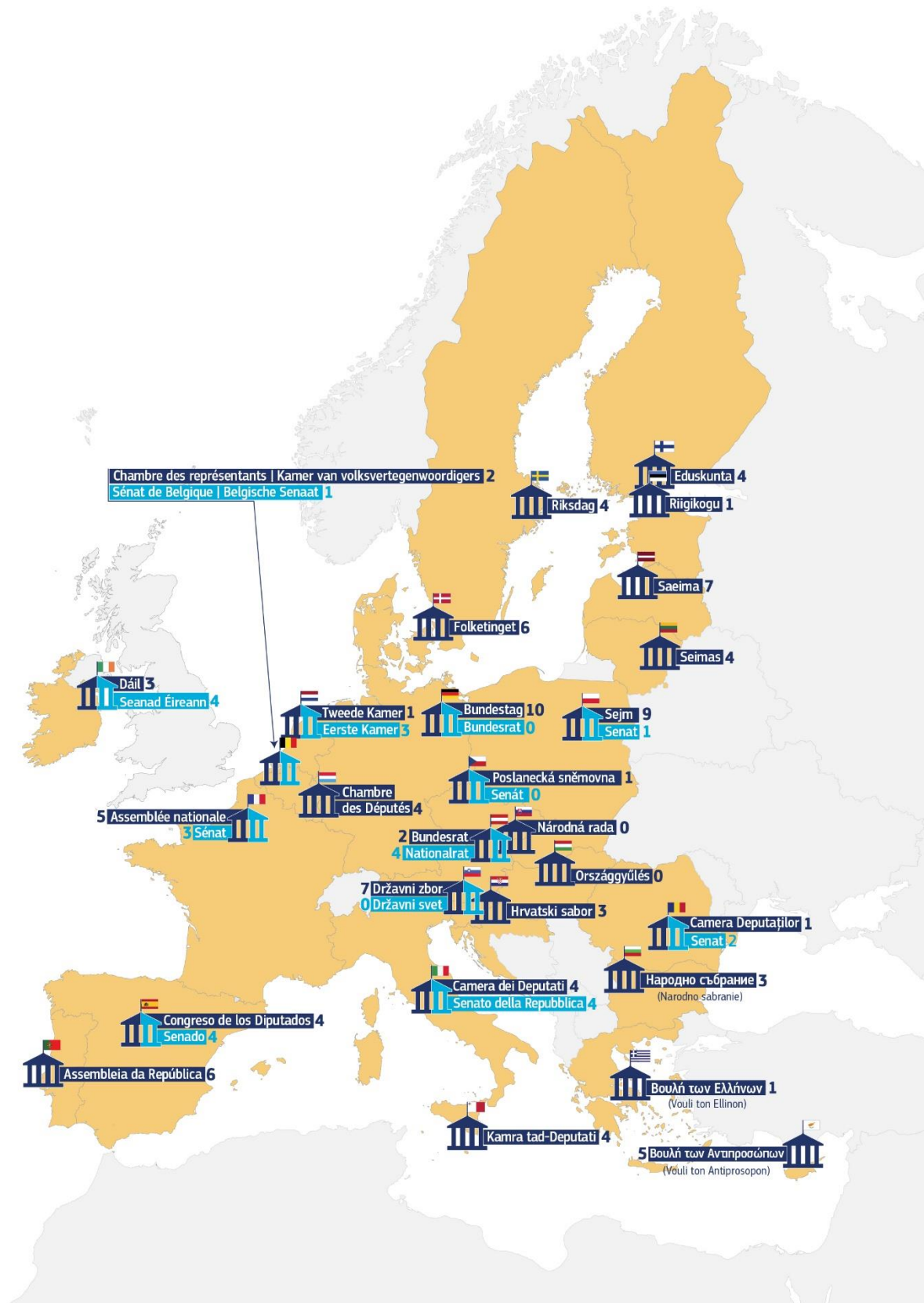
5. KONTAKTID, KÜLASKÄIGUD, KOOSOLEKUD, KONVERENTSID JA MUU TEGEVUS

5.1 Komisjoni külaskäigud liikmesriikide parlamentidesse ja kohtumised liikmesriikide parlamentidega

Komisjoni ja liikmesriikide parlamentide vaheline suuline poliitiline dialoog hõlmab järgmist: komisjoni liikmete külaskäigud liikmesriikide parlamentidesse ja liikmesriikide parlamentide delegatsioonide külastused komisjoni, komisjoni osalemine parlamentidevahelistel (komisjonide) kohtumistel ja konverentsidel (sh COSAC), komisjoni ettekanded liikmesriikide parlamentide alalistele esindajatele Brüsselis; käimasolevad arutelud komisjoni tööprogrammide üle ning Euroopa poolaasta dialoogid.

2023. aastal külastasid komisjoni liikmed liikmesriikide parlamente ja kohtusid liikmesriikide parlamentide delegatsioonidega 127 korral, suheldes peaaegu kõigi liikmesriikide parlamentide ja esinduskogudega. Seda on vähem kui kahel eelneval aastal, kuid rohkem kui viimase nelja aasta jooksul keskmiselt (143 külastust 2022. aastal, 130 külastusest 2021. aastal, 101 külastust 2020. aastal ja 55 külastust 2019. aastal; COVID-19 pandeemia tõttu korraldati 2020. ja 2021. aastal vähem kohtumisi, mis toimusid olude sunnil peamiselt virtuaalselt). Komisjoni külastas ka kuus eri riikide parlamentide töötajate rühma, mida allpool esitatud kaardil ei kajastata.

**Komisjoni liikmete külaskäigud liikmesriikide parlamentidesse
ja kohtumised liikmesriikide parlamentidega 2023. aastal**
(kõigi liikmesriikide lõikes kokku 127)

5.2 Parlamentidevahelised kohtumised ja konverentsid

2023. aastal oli parlamentidevaheliste kohtumiste ja konverentside¹¹⁴ keskmes jätkuv sõda Ukrainas. Läbivad teemad olid demokraatia, energiavarustus ja laienemine. Komisjoni liikmed osalesid:

- Euroopa Liidu parlamentide Euroopa Liidu asjade komisjonide konverentsil (COSAC)¹¹⁵;
- Euroopa parlamentaarsel nädalal¹¹⁶;
- Europoli parlamentaarse ühiskontrolli töörühma koosolekul¹¹⁷;
- erinevatel parlamentidevahelistel konverentsidel¹¹⁸ ja parlamentidevahelistel komisjonide kohtumistel¹¹⁹.

2023. aastal pöörduti täielikult tagasi COSACi kohtumistega seotud COVID-19-eelsete tavade juurde. Kahel COSACi esimeeste kohtumisel (29.–30. jaanuar ja 17.–18. september) ning kahel COSACi täiskogu istungil (14.–16. mai ja 26.–28. november) olid osalised eranditult füüsiliselt kohal ja need toimusid Rootsi ja Hispaania pealinnades, kes mõlemad olid omakorda ELi nõukogu eesistujariigid. Järeldused,¹²⁰ seisukohad¹²¹ ja poolaastaruanne esitati pärast iga täiskogu istungjärku. Komisjon esitas COSACi seisukohtadele kirjalikud vastused¹²². 2023. aastal ei järgitud eelmise kahe aasta tava pidada COSACi mitteametlikke veebipõhiseid mõttevahetusi komisjoni liikmetega, kuigi COSACi 2022. aasta teisel täiskogu istungi järeldustes tunnustati nende kasu õigeaegsete ja üksikasjalike arutelude pidamisel konkreetsete ELi algatuste üle.

Eespool nimetatud neljast koosolekust kolmel esindas komisjoni üks selle liige. COSACi LXIX kohtumise täiskogu istungil Stockholmis rõhutas president von der Leyen video teel edastatud eelsalvestatud põhisonavõtus, kui oluline on komisjoni koostöö liikmesriikide parlamentidega. Volinik Johansson osales esimesel esimeeste kohtumisel (isiklikult) ja COSACi

¹¹⁴ Üksikasjalikum teave on esitatud Euroopa Parlamendi aruandes Euroopa Parlamendi ja liikmesriikide parlamentide suhete kohta: <http://www.europarl.europa.eu/relnatparl/en/home/annual-reports.html>.

¹¹⁵ COSAC, kus komisjonil on vaatlaja staatus, on ainus parlamentidevaheline foorum, mis on sätestatud aluslepingute protokollis nr 1 riikide parlamentide rolli kohta Euroopa Liidus. Vt lisateave: <https://secure.ipex.eu/IPEXL-WEB/conferences/cosac>.

¹¹⁶ Euroopa parlamentaarne nädal toob kokku parlamendiliikmed ELi kandidaat- ja vaatlejariikidest, et arutada majandus-, eelarve-, keskkonna- ja sotsiaalküsimusi. 2023. aastal oli parlamentaarse nädala põhiteema „ELi majanduse juhtimine parlamendi vaatest“ ja see toimus 27.–28. veebruaril. Juhtiv asepresident Dombrovskis avas nädala põhisonavõtuga teemal „Majanduslikud ja sotsiaalsed probleemid geopoliitilise ebakindluse ajal“. Volinik Hahn avas arutelu teemal „Toetus Ukrainale – reageerimine liikmesriikide ja ELi eelarvekriisidele ja parlamentide roll selles“. Volinik Gentiloni tegi täiskogul sissejuhatuse teemal „ELi majanduse juhtimise raamistiku läbivaatamine“.

¹¹⁷ Europoli parlamentaarse ühiskontrolli töörühma 12. ja 13. koosolek toimus 26.–27. märtsil Stockholmis ja 20.–21. septembril Euroopa Parlamendis. Volinik Johansson osales esimesel kohtumisel kohapeal ja pidas põhisonavõtu organiseeritud kuritegevuse vastase võitluse kohta. Teisel kohtumisel edastas ta videosõnumi.

¹¹⁸ Parlamentidevahelisel konverentsil „Ringbiomajandus: teel uuenduslikuma, ressursitõhusama ja konkurentsivõimelisema Euroopa poole“ (20. veebruar) osales volinik Sinkevičius. Parlamentidevahelisel konverentsil „Demokraatia Euroopas: kuidas saavad parlamendiliikmed aidata kaitsta ja tugevdada demokraatiat ja õigusriiki?“ (18.–19. juuni) osales volinik Reynders. Parlamentidevaheline konverentsil-maksusümposium „Maksustamise tulevik ELis: ees ootavad väljakutsed ja vajalikud muutused“ (24.–25. oktoober) pidas juhtiv asepresident Dombrovskise lõppkõne esimesel päeval ja volinik Gentiloni põhisonavõtu teisel päeval. Parlamentidevahelisel konverentsil „Stabiilsus, majanduse koordineerimine ja juhtimine ELis“ (26.–27. oktoober 2023) esitas videosõnumi juhtiv asepresident Šefčovič.

¹¹⁹ Parlamentidevahelisel komisjonide kohtumisel „Lapsed Euroopa südames: kaks aastat Euroopa lastegarantiid“ (28. juuni) osales asepresident Šuica. Parlamentidevahelisel komisjonide kohtumisel „Ühtekuuluvuspoliitika tulevik: võimalused, probleemid ja järgmised sammud“ (7. november) osales volinik Ferreira. Parlamentidevahelisel komisjonide kohtumisel „Õigusriigi olukord ELis“ (4. detsember) esitati volinik Reyndersi videosõnum.

¹²⁰ [COSACi LXIX kohtumise järeldused](#) ja [COSACi LXX kohtumise järeldused](#) (inglise ja prantsuse keeles).

¹²¹ [COSACi LXIX kohtumise seisukohad](#) ja [COSACi LXX kohtumise seisukohad](#) (inglise ja prantsuse keeles).

¹²² [Komisjoni vastus COSACi LXIX kohtumise seisukohtadele \(lisa\)](#) ja [komisjoni vastus COSACi LXX kohtumise seisukohtadele \(lisa\)](#) (ainult inglise keeles).

LXX kohtumise täiskogu istungil (videolingi kaudu), et arutada organiseeritud kuritegevust ning rände- ja varjupaigalepet.

Lisaks nendele teemadele ja ELi nõukogu eesistujariikide tavapärasele prioriteetidele käsitleti neil kohtumistel ka olukorda Ukrainas ja Ukraina tulevikku ELis (need teemad olid kõne all neljast kohtumisest kolmel, kus alati osalesid Ivanna Klymush-Tsintsadze, kes on Ukraina parlamendi Ukraina ELiga ühinemise komisjoni esimees), 30 aastat ühtset turgu, energiakriisi, rohepöoret, avatud strateegilist autonoomiat, suhteid Ladina-Ameerikaga ning olukorda Iisraelis ja Gaza sektoris pärast Hamasi 7. oktoobri 2024. aasta terrorirünnakuid Iisraelis.

6. PIIRKONDLIKE PARLAMENTIDE ROLL

Piirkondlikud parlamendid aitavad kaudselt kaasa komisjoni ja liikmesriikide parlamentide vahelistele suhetele. Protokollis nr 2 on sätestatud, et ELi õigusaktide eelnõude subsidiaarsuse kontrollimisel eesmärgiga esitada põhjendatud arvamusi konsulteerivad liikmesriikide parlamendid vajaduse korral seadusandlikke volitusi omavate piirkondlike parlamentidega.

Piirkondlike parlamentide liikmed on esindatud ka Euroopa Regioonide Komitees, kes teeb järelevalvet subsidiaarsuse järelevalve võrgustiku ja selle veebiplatvormi kaudu, mis on mõeldud toetama seadusandlike volitustega piirkondlike parlamentide osalemist subsidiaarsuse põhimõtte järgimise alase varajase hoiatamise mehhanismis (REGPEX)¹²³.

Ehkki aluslepingud ei sisalda sõnaselget sätet komisjoni ja piirkondlike parlamentide vahelise otsese suhtluse kohta, võtab komisjon piirkondlike parlamentide seisukohti arvesse ja vastab neile. Vähem piirkondlikke parlamente¹²⁴ esitas komisjonile vähem resolutsioone kui eelmistel aastatel: 2023. aastal esitati 32 resolutsiooni võrreldes 72 resolutsiooniga 2022. aastal, 50 resolutsiooniga 2021. aastal ja 33 resolutsiooniga 2020. aastal. Need puudutasid erinevaid küsimusi, nagu saksakeelsete piirkondlike parlamentide Brüsseli deklaratsioon, holodomori näljahäda tunnustamine genotsiidina, ringmajandus, inimõigused, Euroopa tuleviku konverents, krüptoraha, Euroopa noorteaasta, humanitaarkoostöö, suure reede kokkulepe ja katalaani keele staatus ELis. Ligikaudu kolmandik vastustest keskendus konkreetsetele komisjoni ettepanekutele,¹²⁵ neist kaheksas väljendati üksikasjalikke subsidiaarsusega seotud mureküsimusi. Ka teised piirkondlikud parlamendid osalesid komisjoni avalikes konsultatsioonides, ehkki seda kanalit on seni aktiivselt kasutanud vaid üks piirkondlik parlament, kes andis vastuseid mitme komisjoni algatatud avaliku

¹²³ <http://portal.cor.europa.eu/subsidiarity/regpex/Pages/default.aspx>. Üksikasjalikum teave Euroopa Regioonide Komitee tegevuse kohta subsidiaarsuse põhimõtte järgimise kontrollimisel on esitatud punktis 2.4.

¹²⁴ Piirkondlikud parlamendid: Flandria parlament (Belgia), Baieri ja Baden-Württembergi parlament (Saksamaa), Baleaari saarte ja Baskimaa parlament (Hispaania), Ülem-Austria ja Viini provintsi parlament (Austria); Saksamaa ja Austria piirkondlike parlamentide esimeeste Euroopa konverents, Lõuna-Tirooli piirkonnavolikogu, Belgia saksakeelse kogukonna parlament koos Saksamaa *Bundestag*'i ja *Bundesrat*'i ning Austria *Bundesrat*'iga ning Austria piirkondlike parlamentide esimeeste konverents. Üle 50 % neist resolutsioonidest (14) esitas Baieri liidumaa parlament. Aktiivsed olid ka järgmiste piirkondade parlamendid: Baskimaa (5 resolutsiooni), Baleaariid (4 resolutsiooni) ja Baden-Württemberg (3 resolutsiooni).

¹²⁵ COM(2022) 542 final, COM(2022) 720 final, COM(2023) 31 final, COM(2023) 128 final, COM(2023) 185 final, COM(2023) 234 final, COM(2023) 242 final, COM(2023) 335 final, COM(2023) 411 final, COM(2023) 414 final, COM(2023) 415 final ja COM(2023) 528 final.

konsultatsiooni raames¹²⁶. Üks piirkondlik parlament kasutas teist kanalit, esitades kolm arvamust liikmesriigi parlamendi kaudu¹²⁷.

7. KOKKUVÕTE

Võrreldes komisjoni praeguse ametiaja eelmiste aastatega suurenes 2023. aastal liikmesriikide parlamentide üldine aktiivsus kirjalikus ja suulises dialoogis ning järelevalves subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtte järgimise üle, mille eesmärk on tagada, et ELi meetmeid võetakse üksnes siis, kui see on vajalik. Arvamuste (sealhulgas põhjendatud arvamuste) koguarv suurenes 2023. aastal 402ni, võrreldes 355 arvamusega 2022. aastal ja 360 arvamusega 2021. aastal.

2023. aastal oli esimene kord pärast 2008. aastat, kui komisjon sai oma ametiaja viimasel täisaastal rohkem arvamusi kui eelmisel aastal. Võrreldes komisjoni kahe eelmise ametiajaga jätkus siiski 2022. aasta aruandes juba rõhutatud suundumus liikmesriikide parlamentide arvamuste koguarvu vähenemise poole.

Komisjonile saadetud arvamuste arv oli endiselt liikmesriikide parlamentide lõikes väga erinev. Kümnele kõige aktiivsemalt esinduskogult laekunud arvamuste osakaal oli peaaegu sama suur kui kahel viimasel aastal (79 %), samas kui arvamuse esitanud esinduskogude arv suurenes kahe võrra. Liikmesriikide parlamendid, kes on tavapäraselt kontrollinud ettepanekute vastavust subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõttele, jätkasid seda ka 2023. aastal.

Kokku keskendus ligikaudu 70 % liikmesriikide parlamentide arvamustest ettepanekutele, mille suhtes kohaldatakse subsidiaarsuse kontrolli. Ülejäänud 30 % olid seotud ettepanekutega, mille suhtes seda kontrolli ei kohaldata (st poliitikavaldkonnad, milles ELil on ainupädevus), muude kui seadusandlike dokumentidega või muude teemadega (omaalgatuslike arvamuste kaudu). See on tüüpiline aastale, mil esitatakse palju seadusandlikke ettepanekuid.

Mis puudutab komisjoni ja piirkondlike parlamentide vahelisi suhteid, siis 2023. aastal vähenes nende seisukohtade arv märkimisväärselt (32) ja jõudis siis taas 2020. aasta tasemele (33) (pärast haripunkti eelmisel kahel aastal, täpsemalt 2022. aastal 72 ja 2021. aastal 50).

Teemade poolest keskendusid liikmesriikide parlamendid endiselt komisjoni peamistele prioriteetidele, pöörates erilist tähelepanu Euroopa rohelisele kokkuleppele, uue hoo andmisele Euroopa demokraatialle ja euroopaliku eluviisi edendamisele. Jätkuv sõda Ukrainas ja Lähis-Idas tähendab, et keeruline geopoliitiline kontekst on olulisel kohal ka teabevahetuses (sealhulgas parlamentidevahelistel kohtumistel ja konverentsidel, nagu COSAC). Seetõttu on olulised teemad ka ELi tulevik ja laienemine, ränne ja julgeolek, samuti energiavarustus ja -kulud, ELi konkurentsivõime, avatud strateegiline autonoomia ja õiglane üleminek.

Kokkuvõttes väärrib 2023. aastal toimunud subsidiaarsuse põhimõtte järgimise kontrolliga seoses märkimist järgmine.

- Subsidiaarsuse põhimõtte järgimata jätmise kohta esitatud põhjendatud arvamuste arv (22) vähenes eelmise aastaga võrreldes peaaegu kolmandiku võrra (eelmisel aastal 32).
- Peaaegu kaks kolmandikku neist põhjendatud arvamustest pärinesid kahe liikmesriigi parlamendilt: mõlemad Itaalia esinduskogud (9) ja Rootsi *Riksdag* (5).

¹²⁶ Baieri liidumaa parlament esitas oma seisukohad kuue avaliku konsultatsiooni jaoks erinevate poliitikavaldkondade algatuste kohta, samas kui eelmisel aastal oli neid üle 20.

¹²⁷ Flandria parlament esitas arvamused Armeenia-Aserbaidžani konflikti, Mägi-Karabahi ja Lähis-Ida relvakonflikti kohta. Aluslepingute deklaratsiooni 51 alusel on Flandria parlament Belgia parlamentaarse süsteemi osa. Piirkondlike parlamentide arvamused edastatakse parlamentaarsete assambleede presidentide konverentsi sekretariaadi kaudu kõnega Belgia *Sénat*'is/*Senaat*'is. Seetõttu registreeris komisjon need vormiliselt Belgia *Sénat*'i/*Senaat*'i arvamustena ning vastas nii viimase kaudu kui ka otse piirkondlikule parlamendile.

- Mitu parlamenti on teinud sisemisi muudatusi, et neid oleks võimalik ELi tasandi poliitilisest protsessist paremini ja varem teavitada ning et neil oleks võimalik oma seisukohti tulemuslikumalt väljendada¹²⁸.
- Komisjoni tööprogrammiga seotud arvamuste esitamist kui eriotstarbelist vahendit on üha strateegilisemalt kasutatud. Nende liikmesriikide parlamentide esitatud arvamuste arv, kes kasutasid seda võimalust, et teavitada ELi institutsioone riiklikest prioriteetidest ELi tasandi peamiste algatuste raames ja juhtida tähelepanu riigipõhiste eripäradele, suurenes märkimisväärselt kuult 2022. aastal kümnele 2023. aastal.

Samuti täheldati, et mõnede liikmesriikide parlamendid on hakanud kasutama poliitilist dialoogi uuenduslikul viisil, näiteks selleks, et reageerida kolmepoolsetel kohtumistel seadusandlike ettepanekute üle toimuvale arutelule, esitades selle kohta oma arvamuse – kas sama esinduskogu ühe või mitme järjestikuse arvamuse või mitme parlamendi ühisarvamuse, mis esitatakse seadusandliku menetluse hilises etapis – ning juhtida spetsiaalses omaalgatuslikus arvamuses tähelepanu mitme delegeeritud õigusakti ja rakendusakti eelnõu aspektidele. See näitab liikmesriikide parlamentide ja komisjoni vahelise dialoogi strateegilist potentsiaali ja paindlikkust.

¹²⁸ Näiteks moodustas Luksemburgi *Chambre des députés* 2023. aastal esimest korda Euroopa asjade komisjoni. Teised parlamendid jätkasid 2023. aastal sisereforme, et suuta ELi poliitikaprotsessis tõhusamalt tegutseda. Üks näide sellest oli Iirimaa *Seanad Éireann*, kus moodustati 2022. aasta detsembris komisjon, mis vaatab läbi ELiga seotud õigusaktide eelnõusid.